

leg szeretettel és buzditó támogatással fogadtak kebelükbe mint helyettes tanárt. Ez eletem fordulópontját alkotta és további fejlődésemre döntő befolyással bírt. Ebből indult ki az a feltétlen ragaszkodás és odaadás, amely a Kar magasabb osztályait, mint a tudomány legmagasabb régióinak megtestesülését, több mint négy évtizeden át benső szeretettel és őszinte lelkesedéssel szolgáltam. Meg kell itt emlékezni az egyetem azon kiváló régi tagjairól, a kik nekem, az ifjú tanárnak, első éveimben a kezdet nehézségeit igazi odaadással és őszinte barátsággal könnyítették meg. Elég legyen ezek közül Márfy, Virozsil, Pauler, Wenzel, Balassa, Szemmelweis, Jedlik, Toldy és Petzwall neveit kiemelni, a kikhez méltán sorakozik egyetemünk legjobb barátja, Markusovszky Lajos. E nagyok és valamennyi akkori kedves kartársaim már mind, kivétel nélkül, elköltöztek tőlünk. Egyetemünk e nagy időszakának egyetlen tanujaként egymagam állok még itt, mint a kidőlése szánt emlékkő.

Itteni pályám kezdetén az ifjúkor meleg lelkesedéssel nagy ideálok megvalósítását tűztem ki egyetemi életem feladatául. Egyike volt ezeknek a khemia tanításának biztos alapokra fektetése hazánkban; másika az ezzel kapcsolatos tudomány buvárkodás és szakirodalom meghonosítása. Régebben szaktudomány tanítás módszere általában tökéletlen, hazánkban pedig kezdetleges állapotban volt és a tudomány ez ága nem egy tekintetben csaknem paragon hevert. Hogy e tudomány iránt, fontosságának megfelelően, kedvet és érdeklődést kelthessen tanítványaimban, hazafüti kötelességemnek tartottam a tudomány zilált anyagának rendszeres didaktikai átdolgozását. Ez sok éven át tartó fáradságos és hosszas tapasztaláson alapuló munkát igényelt. E törekvés több tekintetben meddő maradt mindaddig, míg némely előítélet eloszlásával és hosszadalmas utánjárásal sikerült, alkotmányunk helyreállításának hajnalán, kísérletező tudományozakomnak legfőbb tanszékét, az új khemiai laboratóriumot létesíteni. A nálunk első ilyen tudományos intézet megvalósítását tudvalegyen akkori nagy emlékü miniszterünk, Eötvös József báró jóindulattal intézkedésének köszönjük. Hogy mennyiben lehetett a fentebb kitűzött célok egyikének megközelítése, azt a szakmához közelebb álló tisztelt kartársaim és tanítványaim ítélik meg.

Sokkal nagyobb küzelemmel járt az önálló szakirodalom és a tudományos buvárkodás terén eredményeket elérni. Meggyőződésem szerint az ilyen irányú tevékenység nemcsak a magasabb kulturális haladásnak a főforrása és igazi mértéke, hanem magának az egyetemi tanításnak is alapja. Az ilyen téren való intenzív termeléshez nyugodt, kontemplatív, lehetőleg független életmód és szabad idő, a kísérletező szakokban pedig pénz és még több szabad idő kell. Hogy ezek nem állanak kellőleg rendelkezésünkre, annak egyik oka egy végzetes előítélet, a mely sajnos, hogy társadalmi körökben még meglehetősen el van terjedve. Ez az előítélet nem más, mint hogy az önálló tudományos buvárkodást sokan akadémiái fényűzésnek, legfeljebb szellemi sportnak tekintik. Csak a tudomány tanítását, elterjesztését és gyakorlati alkalmazását tekintik állami érdeknek. Azonban annak egyedül életét magasztos forrását, a tudomány önálló művelését állami érdeknek nem tartják. Ebből érthető, hogy hivatott és tudós tanáraink jó része a tanítás, a vizsgálatok, a colloquiók és az ülésezések sokasága, a szakvélemények, valamint az administratio nyomástartó terheit épen e téren vannak megbénítva. Ha valahol, úgy itt van az a tér, a melyen kulturánk magasabb érdekeinek nagy szolgálatot tehetünk. Ez abban áll, hogy szaktudósainkat lehetőleg mentjük fel valahára az idő elforgásolá mellett mekhanikai munkák terhe alól. Ez egyenesen a hivatottak szellemi munkájának ökonomiáját és hazai intenzív tudományos termelésének problémáinak megoldását jelenti. Meggyőződésem szerint nemzetünk jövőjére nézve ez a legfontosabb életkérdés.

Saját szomorú tapasztalásomból állíthatom, hogy az a mérsékelt tevékenység, melyet az önálló kutatás és a szakirodalom terén kifejtettem, az önmegtartóztatás és nehéz lemondás árán volt csak megvalósítható. Ilyen körülmé-

nyek között hazánk kulturájának úgy véltem a legjobb szolgálatot tenni, hogy tehetéseim tanítványaimat buzditottam az önálló tudományos buvárkodásra és annak néha fáradságos útját tölem telhető módon törekedtem részükre megkönnyíteni. Természetes, hogy ezt néha csak saját termeléseim rovására tehettem meg.

Ha fiatalkori eszményeim nemileg megközelítem sikerült, úgy ezt jó részben olyan tényezők hathatós támogatásának kell tulajdonítanom, a melyek nélkül ennyit elérnem is lehetetlen lett volna. E tényezők a tekintetes egyetemi tanács és azon tudomány-karok, melyeknek nagyérdemű tagjaival egész életemen át együtt működtem közre. Legtöbbet köszönök e tekintetben a nagyérdemű tekintetes bölcsészeti karnak. Az emelkedett felfogás, mely közös hivatásunkról e karban mindenkor megnyilatkozott, a jó, szép és fenkölt eszmék sokasága, mely e Karban felmerült, törekvéseimnek nemcsak új, értékes lendületet adott, hanem azoknak megvalósítását, irántam mindenkor tanúsított jóindulattal és szeretettel tökéletes legális támogatásával, lehetővé is tette. Ugyanily hálás elismeréssel tartozom egyetemünk kitűnő orvos-tanári testületének, melynek kebelébe tartozott tanítványaimnak legnagyobb száma. Ezek érdekében e Kar nagytudományi tagjaival hosszú tanári pályámon csaknem naponta együtt működtem közre, a kik őszinte barátságukra is méltattak. Ez rém nézve annyival kedvezőbb volt, mert több kiváló tagjának ifjúkori kiképezéséhez némileg hozzájárultam. E nagyra becsült benső viszony látókörmöt növelte, a gyakorlati élet kívánalmival közelebből megismertetett és tevékenységem buzditásához lényegesen hozzájárult.

Törekvéseimnek kibatott érvényesülése azonban csak alkotmányos kormányunk, minisztereink hathatós támogatásával, és a törvényhozás nagylelkű áldozatkészségével vált lehetővé. Szaktudományom tanításának az orvostudományok és a tanárjelöltekre való intenzív kiterjesztését a legújabb időben ugyane tényezők áldásos hatásának, főképen pedig nm. Wlassics Gyula dr. vallás- és közoktatási magyar kir. miniszter úr böles intézkedésének köszönjük.

E hosszú munkásságom alatt a kitarásra nélkülözhetlen erkölcsi erőt az általános elismerés eredményezte, a melyben szerény tevékenységem részesült. E buzditó elismerés legmagasztosabb nyilvánulása volt az az nagy kitüntetések, a melyekben királyunk, Ó Felsőleg legmagasabb kegyelméből ismételtelen volt szerencsém részesülni.

Korunkban a tudomány az emberiség nagy eszményétől lelkesedve az emberiség vezetője, jóltevője és megnemesítője egyszerűsége, a magasztos hivatás megközelítésére a művelt világ tudósai vállaltak működni közre. Napjainkat jellemző ezen emelkedett felfogásnak tulajdonítandó, hogy a különféle nemzetek egymásnak tudományos törekvéseit őszintén méltatják. Felemelő jelei e nemes közösségnek azon üdvözlőlek, melyekkel nagy tradíció külföldi testületek tisztelték meg ünnepünket. Résemről ezt igen nagy kitüntetésnek tartom, különösen azért becslöm azokat nagyra, mert azt jelzik, hogy hazánk tudományos törekvéseit ma már a külföld leghivatottabb körei is méltányolják. Ezért az illető nagyérdemű tudományos testületeknek legforróbb köszönetemet fejezem ki.

A legmélyebb köszönettel tartozom a nagyméltóságú Főrendi Háznak, hogy tagjainak megjelölésével az egyetemi ünnep fényét emelte és egyszerűségével egy igénytelen tagját kiváló megtiszteltetésben részesítette.

Kimondhatatlan nagy örömet és valóban felémelő érzést kelt bennem, mikor hazánk legmagasabb művelődési intézeteinek, a Magyar Tudományos Akadémia, a Társ-Egyetemek, a Főiskolák, a kir. magyar Orvos-egyesület, a kir. magyar természettudományi Társulat, az országos középiskolai Tanár-egyesület és az országos Gyógyászati-egyesület kiváló és nagyérdemű képviselőit látom az egyetemi ünnep körülöttöm egybegyűlve. Ez intézetek nagy céljainak előmozdításához egész életemen át iparkodtam, a mennyire erőm, tehetségem és időm megengedte, hozzájárulni. E nagyérdemű tes-

tületeknek, különösen az Akadémiának és a Természettudományi Társulatnak éltető atmoszfærájában nőttem fel. Ezek hathatós buzditásának, a tudomány és más irányban való tevékenységemben is, igen sokat köszönök. Ha nem tehettem mindenütt annyit, a mennyit óhajtottam volna, kérem, ne tudják ezt be jó szándékom hiányának, hanem inkább a fentebb vázolt külső viszonyoknak. Meleg üdvözlőleik szívem mélyébe hatoltak, megisztelésük nagy hálára kötelez és azt fáradozásaim bő jutalmazásának tekintem. Fogadják ezért mindannyian legmelegebb köszönetemet.

Most önköz fordulok, nagyra becsült, kedves tanítványaim. Kérdés nélkül merem elmondani, hogy életemnek gyönyörűsége az önökkel való édes foglalkozás volt. Édes volt az, mert valahányszor önökkel érintkeztem, arcukról olvastam le, hogy hálás emlémből fakadó őszinte szeretettel viseltettek mindenkor irántam. Gyönyörűség volt, mert napról napra, évről-évre mindinkább tapasztaltam, hogy a fáradság, melyet önökre fordítottam, gyümölcsöző volt. Szavaim igazolására elég e díszes csarnokban körültekintünk, hol a kiváló tudósoknak és jeles férfiaknak egész serege van egybegyűlve. Lehet-e a tanítónak nagyobb gyönyörűsége annál a tudatnál, hogy ilyen jelesek egyneműleg kiképezteséhez és tudományos jellemének alakításához némi sikerrel hozzájárultak. A hozzám legközelebb álló tanítványaimban azonban nemcsak fáradozásaim sikerét élveztem, hanem azok közül többen oly munkatársaimmá váltak, a kik tevékenységemnek sulyosabb részében osztóztak, abban odaadással segítettek és ezzel lehetővé tették, hogy működésemet kifejthessem. Kell-e mondanom, hogy nekik sokkal tartozom.

Sokat köszönök tanítványaim nagy zömének abból, hogy az élet legfőbb boldogságát, a megelégedést élvezhettem, melyet nem egyszer az öröm isteni eredetű szikrája még derültebbé varázsolta. Ezt azon kapcsolat bensőségének tulajdonítom, mely egész életemen át őszintén tanítványaimhoz fűzött. A lelkesedést és a szeretetet, melylyel közös egyetemi feladatunkat velük megértetni törekedtem, tanítványaimnak nagy zöme nemcsak fokozottan viszonzta, hanem buzgóságukkal, ragaszkodásukkal és hálás elismerésükkel fáradozásaimat a siker örömeivel is gazdagon kárpótlották. Ezenfelül az ifjúság lelkesedésének, energiájának, nemes ambíciójának varázsát folyton és élénken átsugározták rém. E kedves viszony kölcsönhatásának köszönöm azt a kitarást, melynek folytán a hosszas tanításban a lankadás érzete rajtam erőt nem vehetett, valamint azt is, hogy a fiatal vidámságnak némi lehellete talán még ma is elevenít. Az öreg kornak legszebb és legvigasztalóbb jutalma ez. Mivel azt nagyobb részt az önök buzgalomának és meleg szeretetének tulajdoníthatom, fogadják kedves tanítványaim ez ünnepi alkalommal igaz barátjuknak őszinte elismerését.

Mikor e rém nézve nagy napon 42 évi működés után önök között épségben és munkaképesen jelenhettem meg, halátlanságot követnék el, ha ki nem jelenteném, hogy ezt a szerencsét, a Gondviselés különös kegyelme után megboldogult szülőim végtelen jószágának, leginkább pedig azon örangyal gyengéd gondosságának köszönöm, a ki a családi élet örömeit és terheit úgy osztotta meg, hogy az utóbbiak legnagyobb részét magára vállalta. Csak így volt lehetséges, hogy teljesen hivatásomnak élhettem és hogy annak sulyát megtörés nélkül elviselhettem.

Mélyen tisztelt ünnepi gyülekezet!

Fogadják ismételtelen e rém nézve mindenkor kedves emlékü ünnepért, azon kegyességükért, melylyel engem elhalmoztak és megjelensükkel kitüntettek, mely tisztelteimből fakadó hálás köszönetemet. Mennyire érdemeltem meg e nagy kitüntetés, azt nem tudom; de azt tudom, hogy miként a múltban, úgy ezentúl is arra fogok törekedni, hogy a mennyire erőm megengedi, hazámnak és a tudományának szolgálatot tegyek és ekként önök nagyrabecsült jóindulatú hajlamára és őszinte barátságára méltó maradhassak. Ha ezzel továbbra is megajándékozhatnak, az lesz jutalmazásomnak legértékesebb része. Úgy legyen!

„HIRES KOMÁROM...“

Dal az öreg Hójáról.

Szegény öreg Hóját biz én megsirattam,
A hogy az öcsémétől ma levelet kaptam.
Ujságolás közben írja a levélben:
„A szegény Hóját is kivittük a héten.
Emlékszik-e még rá? ... Hogyha egyéb nem is,
A nótája tán még jut eszébe:
— Hires Komárom be van véve!“

S mintha csak most volna, mintha gyerek lennék,
Kél róla szívemben sok mosolygós emlék.
Vigan járom újra a falut nyomában.
Katonásit játszunk... mink édes-vidáman.
Ó ott tülz köztünk egy öreg indulón,
S ríva fakad, a mint odaérne:
— „Hires Komárom be van véve!“

Tudj' az Isten, honnan szakadt a falunkba,
Azelőtti sorát tán maga sem tudta.
Mi a játszóársat becsültük csak benne,
De a nagyok előtt mintha több is lenne! ...
Csodálatosképen ök sohse nevettek
A Hója czikornyás énekére:
— „Hires Komárom be van véve!“

Söt szegény jó apám — az Isten nyugtassa, —
Neki a faluja felét is odadta.
Be-bevitte egy-egy kancsó borocskára,
Szegény rongyos Hóját a — belső szobánkba!
S ott — csak én hallottam mély álmélkodással, —
Együtt sirta vele nagy kedvébe:
— „Hires Komárom be van véve!“

S most, hogy az öcsémétől a levelet kaptam,
Szegény öreg Hóját biz én megsirattam.
S a ki fiaimnak, félig meseképen,
Ama nagy időkről beszéltem... beszéltem.
— Ók már imádságkép' mondják majd a nótát,
A melynek hajh, bizony az a vége:
— „Hires Komárom be van véve!“

Szabolcs Mihály.

GRÓF WASS ALBERT,

A TRANSZVÁLBAN ELESETT MAGYAR IFJÚ.

A hol valaha szabadságrért harcoltak, soha sem hiányoztak ott a magyarok; Olaszország, a Lengyelország, Éjszaka-Amerika csatateréin sok hőselkű hazánkfia csontjai porlanak s legutóbb Dél-Afrika mezein is egy lelkes magyar ifjú nemes vére gyűlt a szabadságrért küzdő boer hősök vérével. S talán épen ez a magyar ifjú volt az, a ki a világtörténelemben páratlan küzdelem sok ezernyi áldozatát sorát befejezte, az ő vére folyt utóljára a lehanyatlott boer szabadságrért.

Gróf Wass Albert volt ez az áldozat, szép reménységgel biztató, húsz éves ifjú, gróf Wass Béla országgyűlési képviselő fia. A gimnáziumot a Ferencz József-intézetben végezte, melynek egyik legjelesebb növendéke volt, azután a kolozsvári egyetemen tanulta a jogot s ott a két alapvizsgát is letette. Majd Grácban, Münchenben és Párisban is folytatta tanulmányait.

Ez év január elején ment Párisba, hol, mint az utazásairól világhírű tudós, Ujjfalvy Károly írja róla, rendkívüli buzgalommal buvárkodott a tudomány minden ágában, a legnehezebbektől sem riadva vissza. A Párisban élő magyar tudós meleg barátsággal viseltetett a magas természetű, szöke hajú, kék szemű, nyájas modorú ifjú iránt, a kiből nemzetünk egyik reményességét látta. Az ifjú fogékony lelkét azonban mindinkább megragadta a boerok hősiességének híre, míg végre elhatározta, hogy maga is részt vesz a kis nép emberfeletti küzdelmében. Érintkezésbe lépett az Európában levő boer ügyvivőkkel, kik mindnyájan lebeszélő igyekeztek őt szándékáról, mondván, hogy a harcolókhöz eljutni ugyis lehetetlen. De a lelkes ifjú semmi sem volt képes visszatartóztatni, otthagya Páris s Hollandián keresztül elutazott a csaták színhelye, Dél-Afrika felé. Márczius 28-án indult meg Párisból végzetes

* Felolvastattat a Kisfaludy-Társaság nagygyűlésén.

GRÓF WASS ALBERT.

útjára s szülőit is már csak az útból értesítette, nehogy szándékában megakadályozzák. E levelet — mely tele van lelkesedéssel, bizalommal s a «vizontlatásra» szavakkal végződik, — csak május 19-ikén kapta meg atya, midőn a bátor ifjú már a szabadságrért elvérzett hősök számát szaporította.

Halálának körülményeiről eddig részletesebb adataink nincsenek. Május 4-ikén Durbanban kélt levelében írja Hollandiába az oranjei ügyvivőnek, hogy megérkezett Dél-Afrikába, bár hajókésés miatt társaitól elszakadt. Mindenütt csak azt hallja, hogy alig lehet a boerokhoz eljutni, mert az egész partvidéket szigorúan őrzik az angolok, de azért reméli, hogy mégis oda juthat.

Bizony nem juthatott oda. Midőn társával együtt át akart hatolni az angol vonalon, golyó járta át a szabadságrért dobogó ifjú szívét. Vérért felitta az afrikai forró homok akkor, midőn már el is csendesedett a kúzdők gyerevei, midőn közreműködése már ügyis késő lett volna!

Nagy gyász borított családjára, országszerte igaz megilletődést, mély részvételt okozott halála, de emlékezte élni fog itthon épen úgy, mint a távol Afrikában a lelkes magyar ifjúnak, ki az emberiség legnagyobb kincséért, a szabadságrért áldozta életét.

VÉGIG A KÖVICSES ÚTON.

Elbeszélés.

Irita Gyöngyösy László.

Kedves apám háza is ott volt a Kövices-utczán. Ott laktak szép sorjában: Páloczy Bodnár István, Gálócsi Kerekes Andris, Eszenyi Hónap József, Tarnóczy Virágh Bálint, Nagy-ráthi Oremus Péter és, hogy ki ne felejtsem meg: Csury Méhes Barnabás uram is. Csury Barnabás a legrátartóbb volt valamennyiök között. Folyton előhozakodott nagyapja diétai diadalával s ezen előkelő származásából kifolyólag négy lovon is járt.

Hónap József ugyan váltig állította, hogy az öreg Bernáth Zsigmond, a félszázados követ, mitse tud a Csuryak diétai szerepléséről s Barnabás komának kár úgy dicsekedni, hanem ez a híresztelés nem talált általános hitelre. Hónap Józsefnek különben is osztályos póre volt a Csuryakkal, lehet, hogy a pór keserőségei törtek ki belőle ilyen formán. Magam meg nem akartam kurkászni a dolgot, mert szegregről atyafiságban is volnék a Csuryakkal. Így aztán nem egészen világos a dolog.

De nem is arról akarok én voltaképen beszélni, noha annak idejében a Csury-ügnél nem volt fontosabb ügy a Kövices-utczán lakók zemeiben. Ezt a tulságos fontolgatást azonban mostanság hiába való dolognak tartom. Akár volt Csury nagyapja a diétán, akár nem, Csury

büszke volt a familiájára s kevély volt mind-egyik a magáéra, ámbár diétára járó követet tiz között ha egy tudott nagy vesződséggel kimutatni ősei közül. Édes apám — világosan emlékszem — szintén csöndes önrészelt fölöték el a dicső ősök, pedig ő legföljebb egy pótlára hivatkozhatott. Erre is azt mondták a háta mögött: tessék bebizonyítani! Ez a sértő kételkedés nem egyszer mélyen megindította szegény öregemet. De hát az ilyesmi nem megy különben.

Az ősök dolgában nem is volt soha megegyezés a Kövices-úton, de csodálatosan megegyeztek abban, hogy jött-ment — vagy (a mire nem jó még rá is gondolni) — paraszt ne fertőztesse meg az utca szűzies nemességét. Armalístára is görbe szemmel néztek, de csak túrték valahogy, különösen, ha sok földje volt, nemeslevél nélkül azonban emberemlékezet óta csak a vakmerő Furú Péter mert oda tolakodni.

A szerencsétlen kupezet rengeteg áron vette meg az elpusztult Szentimreky kurjátj licitációzión. A szomszédok nem bírták olyan magásra verni az árát, hogy Furú még többet ne igért volna rá.

De győzték furfanggal. Hónap József belvöldözött az udvarába, Virágh Bálint a ház vörös kéményét (a kupezet fő-fő büszkeségét) verette le béréseivel. Mikor ez se használt, Csury Barnabás két karddal és két duplafegyverrel rándult át hozzá s erővel rá akarta beszélni, hogy barátságos duellumra keljen vele. A derék Furú reggelre határozta a mérkőzést s azóta nyoma veszett. Mái is találgatják, vajjon hová tűnt el?

Ebben sem adok igazat a Kövices-utczának, már demokrata elveimmél fogva sem. Ámbár, mint elfogulatlan szemlélő, kénytelen vagyok bevallani, hogy pl. Eszenyi Hónap József neve mellett Furú Péter uramé, mintha egy kissé kellemetlenül csengene! Lehet azonban, hogy csak a fülemben van a baj. Roszúl szoktatták.

E fontos ügy megítélésénél nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy a velünk szemben levő sor is csupa nemesi kurjiakból telt ki, sőt lefelé a csacska Ungig úgy volt az.

A másik szomszédunk Diószeghy Kata néni volt, Dobosy István tisztas özege. Mellettek egy nagy ereszt, mihos hatvan lakott Kerézi Gedeon János urambátyám, kaczkias, szénfekete hajú, fekete, keményen kipredett bajuszú öreg úr. Mindig ezüstarkantus eszímában s így ilyen feketének látták vagy 30 esztendő óta, a miért az a gonosz hír szárnyalt róla, hogy haját, bajuszát festi. Arról is tudott beszélni a világ, hogy az öreg úr a földjeit eszi, apránként eladogatván azokat. Hadd pusztuljon — mondta az én kedves nagynéném, a ki pedig egymaga legalább harminc asszony véleményét fejezte ki — miért él már nyolcz esztendeje bolond özegegyesben!

Persze mindezek nagyon régi dolgok. Azóta másképp forog a világ kereke. Most már nemes ur bajos volna találni a Kövices-úton. Ki meghalt, ki elpusztult, még a házat is eldobolták feje felől, az ivadéok pedig elszóródtak a világ négy tája felé.

Olyan idegenek előttem azok az ismerős házak. Mikor a múlt évben arafelé vitt a bajom, mogorván, kedvetlenül néztek le rám a régi épületek, meg-meglóbálódzott régi házunk előtt a kútostor vödre; elkergetett onnan, az öreg diófák haragosan rekesztették kiszáradt galyaikat: mit is keres ez idehaza? Egy-egy idegen arez kerdőleg végignézt, aztán közömbösen befordult a szögleten. Igaza van: mi keresni valóm volna itt? Egy-két sír az enyém, az élők közül pedig legfeljebb Csury Benedeket, a Barnabás fiát lehetne kivájni könyvei közül. Hanem a Benedek is csak felőrai hallgatás után köhent, vagy szől egyet. Új világ, új emberek, más az ének, más a szó. Benedek se lesz sokáig irmag, már is úgy hallatszák, hogy Budára megy a belügyminiszteriumhoz.

Diák koromban már-már előtűnedezték a pusztulás jelei a Kövices-úton. Hanem milyen hanyatlás volt ez! A csészák vigan robotgok elő az udvarokból, nehézt bintók is döcögtek végig az utczán. A benne ülő asszonyságok nyájias mosolygással üdvözölték a csészán járókat. A székely tele kázzakkal, a magtár szinfilg búzával, a pinzeze jóféle szerednyeivel. Szikora Marczai csak a Kövicesnek hegedült. Pusztulás aranyos jókedvvel, halál muzsikaszó mellett!

Csak hogy ki hitte volna el azt akkor, mikor még most is olyan nehéz elhinni!

Rózsás felhők közül bontakozik ki gyermekkorom ideje. A füzes, a kis Ung, a kertünk végében levő cseresznyefa tanúi egykori boldogságomnak. Nélkülök talán el se hinném. A cseresznyefáról vágyó szemekkel kandikáltam Dobosy néni kertjébe, a hol szem nem látott nagyságú körtvélyek, almák, szilvák, fül nem hallott nevezetű furesa gyümölcsök mosolygáltak rám. Hejh, ha én ennek a kertnek csöszse lehettem volna!

És a néni szemefénye, az egyetlen Laczi, még csak képpel sem fordul felé a tündéreknek. Innen látom az ámbitusunk könyöklőjéről, hogy ott ögyeleg a széles tornácz oleanderei között abban a furesa, virágos kantusban, a mit az édes anyja hozatott neki Pestről, pedig már idestova dél lesz. Abban a perczben a szerű

ráfördította a kulcsot. Feri másfél napot töltött étlen-szomjan a szétszóró selyemruhák, karperecek, edények, findsák, székek között. A nagyaszonynak ugyanis az a furesa szokása volt, hogy minden olyat odahányt, a mi tetszését meg nem nyerte, lett légyen az selyemből, vagy aranyból.

Csüllög is ilyen tárgygyá lett a nagyaszonny szemében. Náni, a kedves belső cseléd, éjjel leoldotta a szoba kulcsát a nagyaszonny kötőjéről s az ablakon szöktette meg Csüllög Ferit. A nagyaszonny meg csak nem is tudakozódott utána.

Persze a néni gazdálkodó tehetsége is élénk tanácskozás tárgya volt a kövices úton. Özvegy Kőkényes Jánosnét valóságos dühre lobbantotta, mikor előhozták neki, hogy Diószeghy Kata a gálocsi udvarházat özvegyiségében szerzte. Azt mondta, hogy Dobosy bátyánk körme

Volt olyan is, a ki azt mondta, hogy Diószeghy Kata nem is szerette a férje urát, Csicseri Gábor tudna arról beszélni, ha élne! Már én meg azt mondom erre: a szívek és vesék vizsgálója a mindenható Isten. Kár az embereknek az ő dolgába avatni magukat.

Bizonyos azonban, hogy Dobosy néni azt a vézna Laczi gyereket rendkívüli módon szerette. Hiaszen más anyja is szereti a vérért, hanem Dobosy néni, mintha csak mindenkitől megvonta volna szeretetét, hogy Laczinak annál több jusson belőle. Igaz, nem is volt több gyermeke, aztán valóságos hadi lábón élt miatta a halállal. Hányszor zörgette fel álmából Zsiró doktort, hányszor vitte föl Pestre s összeveszett fia miatt az egész orvosi fakultással. Mindegyik betegség után annál hevesebb szeretettel csüngött rajta.

Én nem is tudom, kire ütött az a Laczi?

Omlások és csuszamlások a Tábor-hegyen.

A Schwannauer- (azelőtt Ifinger-) féle koresma Ó-Budán.

Lépcsős súlydással elpusztult pincze-lejáró a Tábor-hegyen.

Az ó-budai téglagyár gépháza.

AZ Ó-BUDAI HEGYCSUZAMLÁS. — Cholnoky Jenő fényképe után.

felől szapora, éleshangú beszéd üti meg fülemet, sajátságos, csattanó hangok kíséretében. Majd leszédültem a könyöklőről. A nagyaszonny gazdálkodik. Hejh, de jó, hogy nem én vagyok a bérese!

Azt tudtam, hogy nagyon jó gazdálkodó a néni. A hétfejű sárkánytól nem ijedtek volna úgy meg a cselédei, mint mikor a nagyaszonny bóbítás fejkötője váratlanul (és mindig váratlanul) előbukkant. De járt olyankor a cséplő, majd eltört a nagy iparkodásban.

Csüllög Ferinek, a juhásznak, a ki azóta a harmadik határra bujdosott szegényében, mint szavahihető tanúk állítják, még most is izzad az üstöke, a mikor elmondja, hogy koplalt másfél napig a nagyaszonny titkos szobájában. Úgy történt a dolog, hogy Csüllög Feri egyidőben valami harmincz bürgének a bőrével számolt be. A nagyaszonny nyakon fogta Ferkót, egyet penderített rajta s bevágta a «titkos szobába.» Csüllög Ferke a mint beesett az ajtón, a nyelvet is véresre harapta kinyájában. De ijedsége még csak ezután lett határtalan. A nagyaszonny

kapart ott. No, ezt a kifakadást még én is megmosolyogtam. Szegény Dobosy bácsi, az Isten nyugtassa meg, egész nap a tornáczon pipázott, vagy ha nagyon megerőltette magát, akkor elment a Gedeon szomszédal nyulászni, a kivel nagy barátságot tartott, vagy legföljebb valamelyik névnap estén el-eladomázott. Ennyiből állott tevékenysége.

Hallottam róla egyebet is. Egy nap elmélázva üldögélt az oleanderek mögött. Pipájából ki-aludt a tűz, a szerednyei megmelegedett előtte. Dobosy bátyánk még erre se tért magához. Végre Gedeon szomszéd megunt a mélyszéges hallgatását és megszólalt:

— Te Pista, hátha innánk már ebből a szerednyeiéből?

A bátyám ijedten serkent föl, s ily szavakra fakadt:

— Nem tudom én, kérdezd meg a feleségemtől.

Ezért mondták, hogy Dobosy István uramat nagyon jól szoktatta a felesége. No, de ez a történet alighanem ráfogás.

Édes apja gömbölyű, piros-pozsgás ember volt, anyja parancsoló, délceleg természetű nő, a ki előtt öles paraszток is elejtették a kalapot, ha harsányan rájuk szólt; az egész rokonság is piros pozsgás nép volt. Isten a megmondhatója ennek!

Mikor a latin grammatikát tanultam, Dobosy Laczi már kinőtt a katonasorból. De csúfság volt a legénysége. Nem volt annak egy szál szakálla, se bajusza, a keze, lába pedig olyan apró volt, mint valami kisasszonynak.

Meg is állapodtak abban a Kövices-utczán, hogy a Laczi nem sokáig él. És alig telt el a nagyaszonny gyógyszerdejede, a sok kéré egymásnak adta a kilincset. Haza is kotródtak valamennyien, nagy szegyenkezve. Csury Barnabásnak, a ki szintén e tájban jutott özvegy-ségre, ekkor ötlött az eszébe: Dobosyné alighanem reám vár! Csury okulva az előzők szomorú sorsán, megadta módját a kérésnek. Kiment kereknyei tanyájára, s onnan tüzes négy lovon az alispán és a főjegyző kíséretében lépte át a hatalmas asszony küszöbét.

Mit végeztek? azt körülményesebben nem tudom. De arra emlékszem, hogy Csury félévig nem mert előkerülni kereknyei tanyájáról, Dobosy néni pedig két évig ellenséges szemekkel tekintett Csuryra, noha komák is voltak. Talán azért, hogy a fiának szánt szeretetből ő is akart eltulajdonítani valamieskét magának.

Hogy Dobosy bátyánk papucs alatt lett volna, ennek legfényesebb cáfolatát abban látom, hogy a nagyaszonny szemefényének, a Laczinak jövő sorsa felett is István bátyánk határozott. Gedeon szomszédal abban állapodtak meg, úgy kedélyes borozás közben, hogy Gedeon Juliskát neki nevelik.

A Juliska — a szomszéd leánya — mindennapos volt a háznál, különösen a jó gyümölcsök miatt. A nagyaszonny eleinte nem is nézte

Gedeon Juliska meghökkenve nézett Dobosy néniire. A mikor aztán a néni befördült a másik szobába, látta, hogy ennek fele se tréfa, fekete szemében az a sajátságos, égető láng jelent meg, a melylyel engem már mint kis fiút annyiszor megijesztett. Veszedelemesen tudtak égni azok a nevető szemek.

(Folytatása következik.)

AZ Ó-BUDAI HEGYCSUZAMLÁS.

A Margit-híd felett a budai Dunapart síksága nagyon összeszorult s csak a Margitsziget közepével szemben kezd ismét kiszélesedni, a hol Újlak végződik s Ó-Buda kezdődik. Ó-Buda szélesen, nagy kiterjedésben kezd elfoglalni azt a

lejtő alapanyaga plasztikus, tömör kék agyag, a miből a lejtő lábánál sorakozó nagy téglagyárak készítik az ó-budai kitünő építőanyagot. Ez a kék agyag tengeri eredetű. Az a tenger, a miből lerakodott, egykor elborította Magyarország igen nagy részét s belőle a budai hegyek mint tengeri sziklaszirtek álltak ki. Valami züllött archipelagus lehetett akkor a budai hegység, olyan apró szigetekkel, mint a Gellért-hegy, a melynek csak a legfelső csúcsa látszott ki a tengerből, aztán a Sashegy, a budaörsi Kálvária, a Törökugrás szirtjei, továbbá a Nagy-Svábhegy, a Hárshegy és az a sziklagerincz, a melyikről most szözlottam s a melyiknek legmagasabb csúcsa, a Hármashatár-hegy már Ó-Budára néz le.

E felett a kék tengeri agyag felett eddig nem

BÁRTFA VÁROSÁNAK A MÁJUS 4-IKI TÜZVÉSKOR LEÉGETT RÉSZE.

Diváld Adolf fényképe.

rosz szemmel a fürge, eleven leányzót s Laczi is nem egyszer mosolygott rá.

Hanem az még ezelőtt volt. Én már mint serdült hajadonra emlékszem Juliskára. Hejh, hamis leány volt az a Gedeon Julcsa. Nevetett annak mindene: szája, szeme, orezája, még azok a gödröcskék is az állán. Gyönyörű magas, karsú teremts lett belőle. Arca majd kicsatant a piros egészségtől. . . szóval árnyék volt mellette Dobosy László. Így vélekedék a kövices-utczai közvélemény.

És a mi csodálatos dolog, akkor már Dobosy néni is elhidegedett a leányzó iránt. Sőt a mint egy nap az a bolond leány a bátyja huszár-ruhájába öltözve, lödngosan, tarsolyosan beállított Dobosy nénihez, nyílt szakadásra került a dolog. Dobosy néni összeacsapta a kezét, és így förmedt rá:

— Hogy ilyet meg tud tenni egy tisztességes leányzó. Hallod-e, nekem ne járj ide ilyen maskarában!

síkságot, a mely egész Békás-Megyérig tart s a hol bizonyára mindenki megfordult már, a kit érdekelnek Aquincum romjai s a római fürdő gyönyörű hévforrásai.

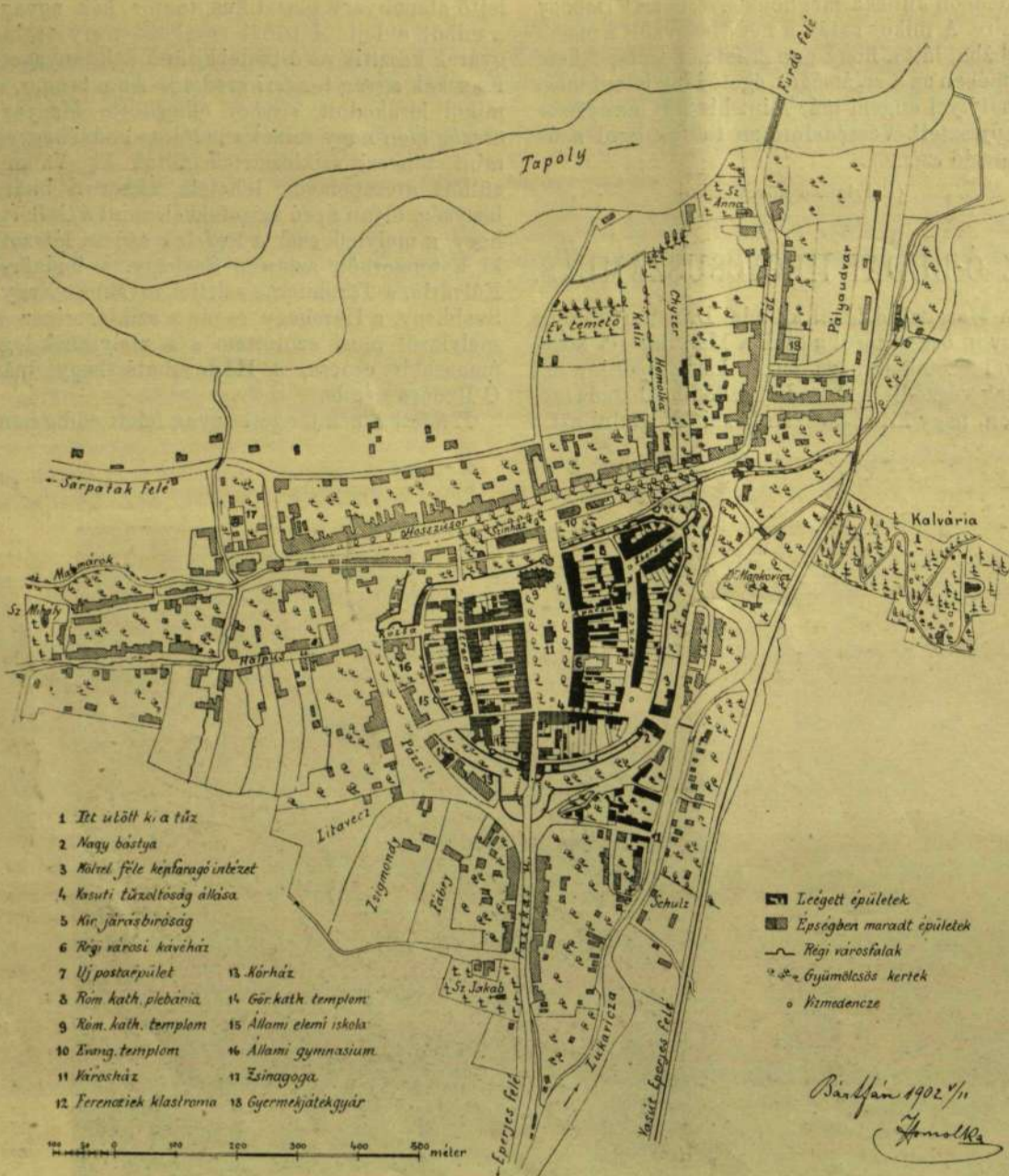
Ebből a síkságból nyílik éjszaknyugat felé a széles solymári völgy, a melyet az esztergom-újpesti vasút is követ. Ennek a széles völgynek a délnyugati oldalán hatalmas sziklagerincz húzódik végig Solymártól a Szarvas-heggyel kezdődve, a Csúcs-hegyen és a Hármashatár-hegyen át egész a Mátyás-hegyig, a hol a gerincz eltűnik a Pál-völgy és Zöld-mál halmjai alatt. A sziklagerincznek fenn a magasban a fővárosból is nagyon jól látható, rendkívül meredek lejtői vannak, míg a hegy lábát igen széles, hepehupás lankás lejtő szegélyezi, a mely a Donáti kápolnánál, tehát a filatori mezők felett már egy kilométernél szélesebb.

Ennek a halmos, rendetlen lejtőnek a geológiai felépítése nem is olyan egyszerű, mint az első pillanatra látszik. Annyi bizonyos, hogy a

találtak a geologusok itt ezen a lejtőn mást, mint roppant vastag törmelék, aztán a kiscelli hajdani kolostor (most katonai kórház) vidékén édes vízből képződött mészkőtakarót, a mely arra vall, hogy itt már igen régen források fakadoztak fel. Ugyanitt sok kavicsot is találni az agyagon, a mi folyó működésére enged következtetni.

Az a vastag törmelék legnagyobb részt épen olyan hegycsuszamlások, összerogyások és omlások folytán lepté el az egész hegylejtőt, a milyen most is történt az ó-budai temető és a táborhegyi út között, legnagyobb részt az «Ó-budai göztéglagyár» környékén.

E féle tünemény ezen a vidéken egyáltalában nem váratlan s nem új. Egész határozottsággal mondhatjuk, hogy a lejtő lankás, hepehupás voltát épen ilyen csuszamlások, összerogyások, esetleg omlások hozták létre. Csak valamelyik mély út oldalfalát kell megtekintenünk, a mely feltárja a legfelső rétegeket s látni fogjuk abban

BÁRTFA VÁROS TÉRKÉPE A LEÉGOTT HÁZAK MEGJELÖLÉSÉVEL. — Homolka József rajza.

azt a durva törmelék, rendetlen össze-visszaságot, a mi mind a fenn magas emelkedő Hármashatár-hegyről vándorolt le s keveredett a levegőből folyton hulló porral, az úgynevezett sárga-földdel vagy löszszel.

Ez a durva törmelék anyag nagyon jól át-ereszti a vizet, de annál kevésbé az alatta levő kék agyag! Az esővíz, a mi elivódott a felső, legalább 10 méter vastag törmelékben, az ennek a kék agyagnak a színében szivárog aztán lefelé s ott fakadozik ki a hegy lábánál szilárd, leggyakrabban száraz források alakjában. Ez a szivárgó víz a legfőbb oka annak, hogy a felső talaj az alsó kék agyagon meg-meg csúszik, összerogyva fölül lefelé a síkság felé.

Ez történt most itt a temető és téglagyár vidékén is. Némelyek a téglagyár leásását okozák, hogy az szűle volna a csuszamlást, de a körülmények azt bizonyítják, hogy a téglagyár bevágása nélkül is megcsúszott volna a föld. Így pl. a temetőnek már semmi köze sincs a téglagyárhoz s mégis akkora csuszamlások történtek ott is, hogy két sírboltot át kellett helyezni, a sírok egyenes sorai egészen össze-zavarodtak, sőt a csuszamlás meggátolására épített czölöpfal maga is elmozdult, a mit ugyan előre meg lehetett volna mondani, ha szakértőt kérdeznek meg, mielőtt a néhány százforintos munkát megkezdik.

Annymra nem a téglagyár okozta a bajt, hogy a téglagyárnak lenni, a sikon fekvő épületei is megrongálódtak, tehát a bevágás alatt is megmozdult a föld, a mint azt egyik képünk is mutatja. Bátran mondhatjuk, hogy a csuszamlás legerősebb volt a téglagyár bevágása és a temető között, a hol a Schwannauer- (azelőtt Iflinger-) féle kocsymást majd egy méterrel tolták ki az országút felé. Ezt a kocsymást is bemutatjuk egy fényképen, elferdült ajtó- és ablakkeretei, a falakon mutatkozó repedések tanúsítják, hogy az egész épület vízszintesen eltöredt a képen jobbkéztől balkez felé. A kép közepén kötényben és ingujjban áll a porál kocsymáros, a mögötte levő kerítés baloldali végén a földben lépcső képződött a nagy föld-

nyomás miatt. Nem az alsó térszin süllyedt le, hanem a felső duzzadt meg s ez görbítette fel a cseréptetőt is a felszeretőt felett.

Fenn a hegyen igen érdekes dolgokat látunk. Hatalmas repedések mentén az alsó rész megsüllyedt s 1-2 méter magas lépcsők támadtak az azelőtt vízintés vagy nagyon lankás lejtőjű földeken. Ha eféle repedés épen valami ház alatt keletkezett, természetes, hogy akkor a ház tönkre ment. Egyik képünk a táborhegyi út mellett fekvő pipere lejáróját mutatja, ilyen lépcsős süllyedés folytán támadt pusztulással. A táborhegyi út jó kocsit volt, de ma valami óriási lépcsőnek látszik, a melyen még gyalog is nehéz közlekedni. Elmozdult ilyen mozgások miatt az út mellett felállított vas mérnöki jel is, a melynek pedig örök időkre kellett volna helyt állnia. Elég baj ez, mert most komplikált módon kell ismét új mérést végezni s az elmozdult oszlop helyett valami biztosabb helyre újat felállítani. Mert annyi bizonyos, hogy a dolog nem marad ennyiben. Még ma is mozog, lassan csúszik, omlik az egész hegyoldal s bizonyára nagy veszedelemben van a hegyoldal minden épülete.

A téglagyár bevágása felett közvetlenül természetesen még sulyosabb a helyzet, mert hiszen a függélyes falú leásás felett egészen szabadon végződik a törmeléktereg. Ha tehát itt megindul, hatalmas omlásokkal zuhan alá a téglagyártáshoz szükséges anyag hajdani helyére. A téglagyár felett azonban a gyár tulajdonában vannak a földek s nincsenek rajta épületek. Egyik képünk ilyen hatalmas omlást mutat, a mely már több méternyi. Ezen a vidéken már veszélyes járni, a föld össze-vissza van repedve, törve zúzva, nagyon könnyen kitörheti valaki a lábát. A képünkön látható területet még a tavasszal szántották, ma már gyalog is csak a legnagyobb óvatossággal lehet a szántóföldön járni, folyton tátonog repedéseken ugrálva át.

A téglagyár szenvedett legtöbb kárt. A munkát teljesen be kellett szüntetni, az épületek megrongálódtak, sőt még a szántóföldek is tönkrementek, ott csak néhány év múlva lehet ismét valahogyan földet művelni. A téglagyár

felett a nagy bevágás kétségkívül sulyosította a helyzetet. De ha a téglagyár bevágása nincs ott, akkor is kétségtelenül megtörténik a baj. Az összedőlt házakra nézve aztán már mindegy, hogy félméteres, vagy egyméteres süllyedés folytán dőltek-e össze. Vesztély fenyegeti a téglagyártól délre álló, nem régen épült pénzügyőri kaszárnyát is a vámnál. Védekezni a veszedelem ellen alig lehet, csak enyhítheti a bajt, ha a területet alagsóvekekkel vízelenítik. De ez is igen nagy munka, mert az alagsóveket nagyon mélyre kell fektetni s hatásuk még úgy is kétséges marad.

Régen folyamatban levő geológiai tünemény ez, a melyet az emberi munka alig képes megakadályozni. Nem rohamosan, nem katasztrófaszerűen történik, hanem lassan, alig észrevehető mozgással, de annál nagyobb erővel, annál ellenállhatatlanabbul. *Cholnoky Jenő.*

BÁRTFA PUSZTULÁSA.

Fekete vasárnapja volt Bártfa városának május 4-ikén, midőn tűzvész miatt a régi városnak majdnem a fele elpusztult. A város külső részén egy kis viskóban keletkezett a tűz, messze is volt a belvárostól, mégis szörnyű veszedelmet hozott rá. Majdnem olyan nagyot, mint huszonöt évvel ezelőtt, a mikor az egész város a lángok martaléka lett.

A pusztító elemnek, a mely délben tört ki, az esti nagy eső se tudott véget vetni. Három napig lángolt, nagy rettegésben tartva a lakosokat. A város keleti része mai napig is csupa korom és romladék; siralmas látvány. Leégett a vaskos bástya, a mellette levő puskaporos torony, s 107 telken több mint 306 épület vagy tövig leégett, vagy csak kormos falai merednek az égnek. Az akkor felépített postapalotának csak dűledező kormos falai maradtak meg. A nyomortűz tetézte a nagy hideg és a folyton szakadó eső. Sokáig fedél nélkül, a szabadban tanyázott a szegénység. A hetekig szakadó eső a megmaradt falakban is nagy kárt tett s a fő-tér keleti részén levő százados házak nagy erővel épített boltzatait is megtámadta. Attól tartanak, hogy a temérek esővíz miatt le kell majd ezeket is rombolni.

Bártfa, mint régi erődített város, összezsúfoltan van építve. A különben is szűk udvarokon mindenféle viskókat építenek a tűzbiztonság ellenére. E szeles vidéken olyan az állapot, hogy a város végén csak egy boglya gyűljön meg, arról a forgó szélben az egész város könnyen lángba borulhat. Bártfán igen gyakoriak a tűzesetek. Így nemcsak tenger vagy víz él, hanem a város is elveszíti ódon színezetét; az újépítések folytán újmódú kaszárnya-stílus épületek kerülnek a régi, festői házak helyére, s Bártfa lassan-lassan megszűnik régies város lenni.

A mostani veszedelmet is a nagy forgószél okozta. Egy viskóban a szegény parasztasszony felöntötte a rántást és a felcsapó szikra lángba borította a kunyhót. Messze volt ez, a város déli részén, az *Ó-Fehérvölgy*, mégis alig telte belé egy-két perc, a külváros e része már lángokban állott. A forgószélben borzalmas látvány volt a lángtenger, a melyből tűzképek raja, mint lobogó lángos repült a belső városra. Fél-óra múlva a gyönyörű *Főtér*, az úgynevezett *«Ring»* keleten levő oldala is több helyütt, a közepén és a két végén is lángba borult, vele egyszerre a *Hölzel Mór* híres faragó műintézet, a mely az úgynevezett *régi kaszárnyában* volt elhelyezve, nemcsak tömörék faragására való fa, hanem művészi kész faragványok, oltár-étek ota. Innen repült át a lángosóva az *Abrones-utcára*, attól meggyulladt az *új posta palota*, a mit egy régi kolostorból alakították át. Meggyült a *katholikus parokhna* is. Ekkor már a négyzetű *Főtér* keleti során minden épület lángban állott. Egyszerre a külső vár faláig az *Abrones-utca* is lángba borult. Pokoli látvány volt ez. Míg az ég felé vakító fénynyel csapkodott a tűzcsóva, a láng, a szikra, lent az utcán a leszálló füsttől oly sötétség lett, hogy látni se lehetett.

Ez volt a legválságosabb perc, mert a tűzcsóva a *városházi óránál* a nyílason és a remek lépcsőház mellett behatolt a híres műemlék padlására, a melynek tisztából készült *fedél-széke* a múlt idők egyik legbámulatosabb em-

léke. Szerencsére két rendőr észrevette a bajt és eloltotta a felcsapó lángot.

A rettentő veszedelemben a vasuti tűzoltóság vetett gátat a pusztító elemnek. A *Főtér* déli részén foglaltak állást s ott *Widmann* Gusztáv vasuti mérnök vezetése alatt működtek, így menekült meg az egész város, különben ha ott is elharagódnék a tűz, a városnak nemcsak déli, de nyugati oldala is menthetetlenül leég.

E napon a gyönyörű Kálvária-hegyen Flórián napján búcsú is volt s mikor a legnagyobb volt a veszedelem, a tót búcsúsok körmenetben, zengő éneklés közt vonultak végig a városon, a melynek fele toronymagasságú lángokba volt már borítva.

Az említett két bástyán kívül még a híres *Polugano sgraffitós bástya* — a melyet különben már úgys rombolni kezdtek, — szintén pusztulóban van. A keleti megmaradt várfalak is romladoznak a nagy tűztől. Szóval a múlt emlékei így fogynak-kopnak Bártfán napról-napra... *Gy. L.*

A FÖLDRENGÉSEK MEGJÖSLÁSA.

Természeti tünemények bekövetkezésének megjósolása nem új dolog. S ha nem következik be minden esetben a jövő titkát kutató tudós jóslása, egyre szaporodnak az esetek, melyekben az ilyen jóvendőmondást tényleg igazolják az események. S bizonyos, hogy minél mélyebben fog a kutatás behatolni az időjárás alakulásának okaiba, annál gyakoribb lesz a jóslás beteljesedése. A sarki tájak hófokai, a tengeren uralkodó szél-áramlatok, a vízgőz légúri eloszlásának vizsgálása egyre több adatot juttatnak a természetvizsgáló kezébe, melyekből aztán tudományos alapon lehet jóslani. S hogy milyen nagy jelentősége lesz ennek, mondani se kell.

Az időjárás-jóslással rokon, de ennél fiatalabb tudomány a földrengés-jóslás.

A harminczas évek közepén egy Hengler Lőrincz nevű fiatal müncheni tanuló oly készüléket talált fel, melylyel csekély vonzású erők hatásait lehet mérni. Készülékét inga-mérőnek nevezte, mivel azonban úgy a szerszám, mint a feltalálója szerény, egyszerű külsővel bírtak, mindkettő ismeretlen maradtak. Nemsokára *Zöllner* tanár föltalálta ugyanezt a mérőszerszámot s tekintettel az első feltalálóra, Hengler-féle vízintés ingának nevezte el. Azóta ez a szerszám annyira tökéletesült, hogy a föld kerekén előforduló legcsekélyebb változásokat is csodálatos pontossággal megérzi és följegyezi.

Látszólag a földrengés nyugodt. A vízintés inga följegyzéseiből azonban kivíválglik, hogy a föld felszín, mint egy lélekző ember melle, egyre emelkedik, vagy süllyed. A nappal és éjjel különböző hőfoka ennek a változásnak valószínű oka. De a nap és a hold vonzása is előidézi a földrengések a tenger apályához és dagályához hasonló pihegését. Sőt még a szél nyomását a földre, különösen a téli megfagyott talajra is, följegyezi a vízintés inga. Nagyon nehéz ugyan a különböző ingások zűr-zavarából az igazi adatokat egyenkint kiolvasni, a hozzáértők azonban képesek erre is s így ez a készülék igen hasznos szolgálatokat tesz.

1889 április 17-ikén a potsdami (Berlin melletti) és wilhelmshafeni vízintés ingák rendkívüli zavarokat jeleztek. S valóban később érkezett hírek szerint ez időtájt Tokióban (Japánban) heves földrengés volt. Ep így jelentkezett egy későbbi, az 1897-iki japáni földrengés is a Strassburg és az Irland melletti Wight sziget időmérési állomásainak vízintés ingáin. Ime ez a készülék a földgömb ellenkező oldalán történő rengéseket, melyek itt nálunk az emberi érzék által észre sem vehetők, föl fogja és tudomásunkra hozza.

A közelben történő és történendő rengéseket azonban már nem jelzi ez a mérőszköz. Ez egy más készülék, a *seismometer* (földrengés-mérő) feladata s ép ezért a veszedelmes földrengések jóslására ezt használják. Mikor például a Vezuv kitérőre készülődik, az ormán levő obszervatorium hivatalosan közli a hegy környékének lakosságával, hogy legyen az esetleges veszedelemre készen. Ha ez valóban közel van, oly jelek előztek meg, melyeket az egyes ember is észrevehet. Ama helyen, hol a rengés

ROMOK ST.-PIERRE KERESKEDŐ VÁROSRESZÉDŐL.

megindul, a földkéregből reszketések indulnak meg s áthatnak az épületekbe s ezekből a tárgyakba. Ez a reszketés idezi elő a falak nyikorogását, tapáták kettéhasadását, képek leesését, a viharzerű suhogást, a távoli puskalövéshez hasonló morajt, míg legvégül a fő rengési hullám a levegőbe egy óriási, menydörgésszerű csattanással megy át.

Az 1895-iki laibachi földrengés alkalmával a házakból kimenekülő lakók egy része a fürdőtelep nagy gyógyterembe menekült. Fejük felett egy fölgyújtott csillár lógott, melynek lángjai minden rengést megelőzőleg reszketni kezdtek. Megéreztek ugyanis azokat a kisebb rengéseket, melyek a nagyobbakat megelőzik. S ezt oly szabályosságban mutatták, hogy a teremben levők mindaddig nyugodtak maradtak, míg a csillár lángjai is nyugodtak voltak s így az ide menekült tömeg továbbállítása és megmentése sokkal sikeresebb volt, mint a máshová menekült s állandó rettegésben levő többi lakosságé.

Ezeket a nagy rengéseket megelőző s az ember által alig fölfigható rázkódásokat az állatok egész biztossággal megérzik. Erre vall legalább az, hogy földrengések alatt a madarak fölrepülnek, lovak megbokrosodnak, kutyák, macskák a szabadba futnak, ludak és kacsák a vízből szárazra jönnek. Ép ezért Carracasban, hol igen gyakori a földrengés, a lakosok egy éger-fajtát tartanak háziállat gyanánt, mely nyugtalan magaviseletével jóelőre jelzi a veszedelem közeledtét.

Chilében, Délamerikában megtörtént, hogy a földrengés előtt egész sereg tengeri madár szállott a szárazföldre s a talianuói földrengés előtt az összes kutyák elhagyták a várost. Némelykor napokkal a rengés előtt már megérzik az állatok a veszedelmet, mint például a második, 1897-iki laibachi földrengés alkalmával, mikor a katasztrófát megelőző este a tyúkok kimenekültek a ketrecekéből s a kalitkában tartott madarak nyugtalanul röpködni kezdtek.

Míg azonban érthető, hogy az állatok megérzik a földkéreg oly rezgéseit, melyeket az ember csak műszerei útján tud meg, nagyon sajnátságos és titokzatos az, hogy ezekből a rengésekből valami bekövetkező veszedelemre következtetni tudnak. Az is érdekes, hogy ilyen alkalmakkal a házak, az ember által emelt épületek törekenységével kezdenek számolni s ezért kimenekülnek belőlük, a minek fölismérésére pedig rendszeren az állati értelem nem képes. Úgy látszik, hogy bizonyos szervek s bizonyos fölfogó képességek az állatokban némelykor tökéletesebben működnek, mint az emberben. A s eslelő, mely a felhők közül észreveszi a vetés közt bujkáló eget, a vizsla szimatja, a pók érzékenysége az időváltozásokkal szemben, a posta-galamb tájékozóképessége mind ezt bizonyítják.

Érdekes példája a földrengést megsejtő távol-érzésnek az Eckermann-féle Goethe-beszélgésekben elmondott eset. Egyszer Goethe éjjeltájban az inasának cseppet. Mikor az inas

belépett, ura vas-ágyát az ablakhoz gurítva találta s magát Goethe-t nyitott ablakon át az égbolt szemlélésébe merülten. «Nem láttál semmit az égen?» kérdezte Goethe az inasától. S mire ez nemmel felelt, így folytatta: «Pontos perczet élünk most. Vagy földrengés van most valahol, vagy nemokora bekövetkezik». Goethe megismagarázta inasának sejtése okait, ez azonban nem tudta később ura szavait ismételni. Csak annyit mondott, hogy akkor éjszaka az égbolt felhős, a levegő csendes és fűledt volt.

Másnap megfigyeléseit elbeszélte a weimari udvarnál, hol tudvalevőleg a nagy német költő éite jórésztét átélte, mire egy udvarhölgy a szomszédnőjének a fülébe sugta:

«Hallgass csak, Goethe képzeli».

A férfiak s elsősorban a herczeg azonban nagyon meggyőzőknek találták az elbeszélést s tényleg néhány hét múlva megjött a hír, hogy ama bizonyos éjszaka Sziciliában földrengés volt s Messina egy részét elpusztította. Persze a rengés mértékét, idejét teljes pontossággal nem lehet előre megmondani. A st.-pierre-lyceum egyik tanára például arról biztosította a város lakosait, hogy a Pelée tüzhányó nem veszedelmesebb St.-Pierre nézve, mint a Vezuv Nápolyra. A tanár valószínűleg teljesen bízott a tudományában s a lakosokat is megtudta nyugtatni. Azonban, a mint a későbbi események bizonyították, nagyon csalódott.

De hát mit is tudunk a földrengés titkaiból? Keveset. S ez a kevés is nagyobbára fölfevés, tehát nem bebizonyított igazság. A mai tudomány azt tanítja, hogy a Föld kihűlés által egyre összehúzódik, kerge megrepedősodik s ott, a hol redők támadnak, a felület megreng, eltolódik s gyakran szétszakad. Mikor és hol fog ez történni, ezt még senki sem mondta meg előre. S a Föld belső tűzfolyó anyagának felszínre törésének idejét és helyét se lehet megállapítani. Élénken működő vulkánok hirtelen kihűlnek s más, rég pihenők újra veszélyessé válnak. A föld minden része régi katasztrófák roncsait viseli s hogy a föld ma sem pihen, ezt a vízintés inga folyton bizonyítja. Ki merné tehát egész biztosan állítani, hogy a katasztrófák kora oly vidékekre nézve, melyek évszázadok óta megóvtak maradtak, végleg lejárt?

LONDONI KÉSZÜLŐDÉSEK A KORONÁZÁSRA.

A nagy világváros külseje sok helyen annyira megváltozott, hogy szinte alig lehet fölismerni. Három hét óta a koronázási menet útjának egész hosszában a különféle nagyságú állványok gomba módra megsaporodtak, elannyira, hogy több épület alig látható tőlük; de mivel a rendkívüli alkalmak és események rendkívüli helyzeteket idéznek elő, a változást mindenki eltűri.

Az ablakok és állványhelyek ára úgy szólván óránként emelkedik, mi ellen a napi sajtó, sőt a rendőrség is felszólt, de az e tárgyban megejtett vizsgálatból kitűnt, hogy maguktól a vállalkozóktól óriási árakat követeltek. Így például az egyik nagy állvány vállalkozójának a tér használatáért 120 ezer koronát kell fizetni; az állvány fája 48 ezer koronába került, a munkára és egyéb költségekre 72 ezer koronát adtak ki. Ha most valamennyi ülés az előre megállapított áron, vagyis 360 ezer koronán elkél is, a tiszta haszon 120 ezer koronára ragna, mi tekintettel a kozkázatra, nem túlságos sok. Mert azon esetre, ha tartós eső eldőlné, a kívánósiak fele valószínűleg elmaradna. Igaz ugyan, hogy néhány londoni biztosító társulat elemi csapások címén a vállalkozókat ily módon keletkező károk ellen elég alacsony díjtelek mellett biztosítja, ez azonban a haszon jókora részét mégis felemészti.

Az angol királyi család londoni palotái: Windsor Castle, Buckingham Palace, St.-James Palace és Marlborough House roppant kiterjedésű épületek ugyan, de ezekben a helyiségek nagyobb részét képtárak, régiségtárak, trón-, tánc- és éttermek foglalják el s így nagyon kevés a vendégszoba. A koronázási ünnepélyekre nemcsak Európa valamennyi uralkodóinak képviselői, hanem a világ minden részéből fognak fejedelmi vendégek érkezni, kiket kíséreteikkel együtt rangjukat megillető módon el

TENGERPARTI RÉSZLET ST.-PIERRENÉL.

A pusztulás első napjában fölött fényképek után.

ST.-PIERRE KIKÖTŐJE.

kell szállásolni. A főváros elsőrangú szállodáit az udvar elfoglalta, több angol és skót főúr londoni palotáit a király rendelkezésére bocsátotta, de mindez még nem elég, s a főkamrás Lancaster grófnak sok gondot ad a folyton jelentkező külföldi küldöttségek elhelyezése.

A londoni szegények, árvák s aggyastyánok három napon át a király költségén való megvendéglését a Lord Mayor elnökelete alatt működő száztagú bizottság rendezte, mely e célra óriási sátrakat és fabódákat épített.

Az utcákon tolongó tömeg a villamos vasútat, valamint a sokféle omnibuszok forgalmát lehetlenné teszi ugyan, de az illető társulatok és vállalatok e czímen kárpótlást nem kérnek.

E jelekből már is lehet látni, hogy VII. Edvárd király megkoronázása nagyszerűség, pompa és pazar fény dolgában rendkívüli lesz, a melyet a világ aligha látott még.

SAINT-PIERRE ROMJAI KÖZT.

„Egyetlen jele sines az életnek. Mikor partra szálltunk az egykor élénk kikötőben, semmi hang sem zavarta a tökéletes csendet! — ezt írja mint első benyomását egyike azoknak, a kik az elsők között közelítették meg az elpusztult város még meleg romjait s e szavak megrendítően jellemzik a pusztulás teljességét.

Az ottjártaknak egybehangzó állítása szerint első pillanatra leginkább az lepi meg az embert, hogy az egész tájak olyan, mintha hóval volna borítva. A finom fehér hamu belepett mindent, az épületek romjait, a földet, a holttesteket. Láthatni ezt azokon a fényképeken is, melyeket az elpusztult vidékekről készítettek.

A hamutól zöldesszürke hegyek, dombok alján három kilométernyire mindenütt romok láthatók: összedőltek, a tüztől megfeketedett falak,

melyek közül komoran emelkedik ki a székes-egyház megcsontult tornya, egymásra hányt törmelékek, kopasz fák, mindenféle többé-kevésbé elszenesedett áruk, emberi készítmények, emberi és állati holttestek. S mindez vastagon bevonva hamuval, a mely kiveszi a tárgyakat formájukból, megváltoztatja körvonalait. A mint az ember bemegy a városba, a látvány még megrendítőbb. Lépten-nyomon holttestekbe botlik a járóelő, melyek a legkülönbözőbb helyzetekben hevernek szanaszét, egyenként és csoportokban. Nem lehet megállni könyvek nélkül, mikor például egy dolgozó-szobájában ülő férfi holttestére akad az ember, kinek vállára egy fiatal nő, valószínűleg leánya, támaszkodik, átfogva nyakát, egy fiatal-ember pedig lába előtt hever. S ilyen jelenetet nem egyet láttak az első arra járók, a kik bemerészkedtek a romok közé.

A holttestek e sokasága egy újabb veszedelemmel fenyegeti Martiniquet: valami ragályos betegséggel; a harmincezerre menő holttest megtörtötötti a levegőt, eltemetésükhöz pedig hosszú idő kell. A sziget egyéb részének lakói, az odaküldött tengerészek, gyarmati katonák hősies küzdelmet fejtenek ki a rájuk háramló nagy munkával, — az önfeláldozásnak tiszteletreméltó példáit mutatták. Különösen egy Grelet nevű szerezcsen hivataltnok és d'Espresz abbé fejtek ki bámulatos tevékenységet, a kik a vulkán folytonos dübörgése közben két nap alatt közel ötszáz halottat temettek el. A halottak nagy tömege miatt előbb-utóbb is a végső eszközökhöz kell folyamodni: eltemetésükre emberi erő elégtelen, el kell őket égetni.

EGYVELEG.

* Marconi, a sodrony nélküli távirás feltalálója, életét 36 millió korona erejéig biztosította. A feltaláló ezen nagy összeggel erőszakos vagy véletlenül

bekövetkezhető halála esetére az általa alapított részvénytársulatot akarja kárpótolni.

* A legdrágább szőrme a tengeri vidra bőre, melynek darabjért 5—6 ezer koronát fizetnek. Megjegyzendő, hogy a bőrnek csak a hátat fedő részét lehet használni.

* A világ legkisebb csecsemője bizonyosan Marvin Peck massachusettsi (Éjszak-Amerika) lakos leánya, a ki május 1-én egy hónapos korában csak egy fél kilót nyomott. A gyermek különben teljesen ki van fejlődve, s az orvosok nézete szerint életképes.

* Vilmos német császárt gyermekkorában nem lehetett rávenni, hogy festőnek üljön. Midőn egy alkalommal anyja jelenlétében néhány percig csendesen ült, annak távozása után a vásznat a festő kezéből kikapva, a kandallóba dobta.

* A szerezcsen nők közül Éjszak-Amerikában a mult hó elején avatták fel a legelső orvostudorát. Green Kamilla kisasszony — ez az új orvosnő neve — rendkívül ügyes és szerencsés sebész.

* Levanika, Barotse királya a VII. Edvárd koronázására hivatalos ugyan, de miután kijelentette, hogy Londonba csakis nemzeti jelmezt, vagyis öngy rüha nélkül és mezítláb menne, a többi fejedelmi vendégek számát nehezen fogja szaporítani.

* Furcsa előfizetési díj. Az Európa legészakibb városában Hammerfestben megjelenő hetilap egy fából épült kis konyhában készül. A lap czíme „Nord Kap” (Éjszaki fok). Olvasói az előfizetési díj fejében eleven vagy füstölt halakat szállítanak.

* Khinából Európába évenként mintegy harmadfél millió korona értékű emberhaját szállítanak, melyek többnyire kivégzett gonosztevők, szegények és hullák fejéről kerültek le.

* A londoni földalatti vasút azon részének területét, mely a belvárosban lévő Mária-templom alatt elvonul, négyeszlábonként 1400 koronával kellett megváltani.

* A leginomabb francia selyemszövények készítése oly nehéz, hogy még a leggyakorlottabb munkás is egy négyeszlábonként többet alig tud befejezni egy év alatt. Így aztán nem csoda, hogy egy közepes nagyságú szövény ára 100—150 ezer frank.

NEMESKÉRI KISS MIKLÓS.

1820—1902.

Azok között a férfiak között, kik az 1840-től 1870-ig terjedő 30 év alatt Magyarország politikai életének fejlődésében tényező voltak, a legkiválóbbak közé sorozandó Nemeskéri Kiss Miklós, kit mint 81 éves aggyastyánt helyeztek nem rég örök nyugalomra Párisban. Előbb a magyar kormány, később az emigráció volt ügyes, tevékeny és megbízható diplomataja. Lángoló hazaszeretet, sokoldalú műveltség, nagy emberismeret, tapintat és előkelő modor tették őt alkalmassá e hivatásra, melyet sok éven át, nehéz időkben, mindig önzetlen lelkesedéssel teljesített.

Kiss Miklós Tolna- és Veszprémmegyékben birtokos, régi tekintélyes családból származott. Nagyatya, Sándor, a XVIII. század végén Veszprém vármegye alispánja volt; édes atya, Antal egy ideig az apai háznál segített özvegyen maradt anyjának a családi vagyon kezelésé körül, anyja halála után pedig megnősült, nőül vette vizeki Tallián Juliát s az anyai örökségben Bikád, Tolnamegyében telepedett le. Itt született 1820-ban fia Miklós, a kinek most nemesen eltöltött életfolyását vázolni akarom.

1820-ban már fölébredt a magyar nemzet azon bűnlátságból, melybe oly nagy viharok után a XVIII. század viszonylagos nyugalma süllyesztette. A francia forradalom, melynek győzelmes zászlóit I. Napoleon a túladunán is meghordoztatta, — dinasztikus hűségében nem tudta ugyan megingatni a magyar nemzetet, de a forradalom eszméi, az emberi szabadság és egyenlőség tanai mégis nagy tért hódítottak a magyar nemesség közvéleményében. Ország-szerete megindult már a nemzet újjászervezését célzó mozgalom; voltak úttörői mindenütt, s a túladunai nemesség nagy részét a liberalizmus zászlói alá hódította. Az igazi liberalizmus legbuzgóbb s legnemesebb apostolainak egyike Bezerédj István volt, a ki Bikád közelében, Hidján lakott s a kihez rokoni viszony is fűzte Kiss Antalt. A két család jó egyetértésben és baráti viszonyban élt s a nagy humanistának, Bezerédj Istvánnak befolyása nyomot hagyott Kiss Miklósnak egész további életén s mint aggyastyán is kegyelettel emlegette a serdülő korában Bezerédjtől nyert benyomásokat.

A fiatal Miklós 1830-ban Pécsért kezdte meg iskoláit, majd 1837-ben, miután előzőleg már rövid idő alatt elvesztette szülőit, Pestre került jogot tanulni. 1841-ben ügyvédi oklevelet nyert s ekkor nagybátyjához, nemeskéri Kiss Pál akkori fumei kormányzóhoz neveztek ki. Csak egy évig maradt ezen szolgálatban; vágyott más nemzeteket, idegen országokat látni, szive vonzotta a művelt nyugat felé. Leköszönt hivataláról és 1843-ban beutazta Itáliát. Későbbi életére nagy befolyással volt ezen utazása azért is, mert ott ismerkedett meg Lajos bajor királlyal, a ki aztán annyira megkedvelte az eszes, nyílt szívű és jó modorú fiatalembert, hogy meghívta magához s huzamosabban magánál tartotta Münchenben és később is mindig szíves emlékeztetésben tartotta Kiss Miklóst.

Utazásából hazatérve 1844-ben fogalmazó lett a helytartó-tanácsnál, majd 1846-ban helytartósági titkárrá nevezetett ki s mint ilyen szolgált 1848 elejéig. Kiss Miklós ezen négy év

alatt megfordult és szívesen látott volt a budapesti társaság minden rétegében; megismerkedett a nemzet vezető férfiával, s itt kezdődött Irányival, Hajnik Pállal, gróf Teleki Lászlóval, Almásy Pállal és Kossuthal való ismeretsége és barátsága. Az 1848. márcziusi események magukkal ragadták a tette vágyó ifjút. A pesti mozgalom irányítói őt használták arra, hogy ügyeknek István nádornál szószólója legyen; másrésztől a pozsonyi országgyűlés vezetői férfiai ő általa kapták a pesti eseményekről a legegyszerűbb és legmegbízhatóbb értesüléseket. Mikor aztán kinevezetett az első független felelős miniszterium, ez ismétlen alkalmazta őt bizalmas küldetéséknél, melyekben mindig a legnagyobb tapintatot és körültekintést tanusította.

Közben a budai nemzetőrség megválasztotta őrnagyává s mint ilyen részt vett a pandorfi ütközetben. 1849 elején ő is követte a kormányt Debreczenbe. Itt nevezetett ki ezredessé s mint

Pirou párisi fényképe után.

NEMESKÉRI KISS MIKLÓS.

ilyet küldötte a magyar kormány, párisi képviselője, Szalay László mellé.

Debreczenből Kassán, Krakkón, Berlinen át jutott Párisba; szűzán rövid idő múlva elkísérte Szalay Lászlót Londonba. Itt érte őt a világosi fegyverletétel és Komárom kapitulációjának híre. Magyarországra nem jöhetett vissza; új életpályáról kellett gondoskodnia, melylyel magát a külföldön fentarthassa. Választása a katonai pályára esett; erre azonban előzetesen meg akarta szerezni a kellő előismereteket. Ily szándékkal sikerült 1850-ben magát fölvetetni Metzben az ottani katonai akadémia növendékei közé. Komoly tanulmányok között két évet töltött a metzi intézetben, s az 1852-ik év őszének elején, kissé megrendült egészsége helyreállítására véget a pradói fürdőben várta, hogy a francia hadseregbe leendő felvétele iránti kérelme kedvező elintézését nyerjen, midőn ott összehozta a sors azzal a nővel, a ki később élettársa, minden vágyainak és törekvéseinek hűséges támogatója lett. Le Charron Mathild Mária Angelika, Le Charron őrnagy leánya és de Roys grófnak özvegye volt e nő. A grófnő, kinek első férjétől két gyermeke maradt, 28

éves volt, mikor Kiss Miklóssal megismerkedett; szellemes, bájos asszony, típusa az előkelő francia hölgyeknek. Kiss Miklós egyike volt a legszebb férfiakkal. Az ismeretséget csakhamar kölcsönös vonalom s ezt 1853-ban házasság követte, mely kölcsönös szereteten és becsületen alapulva, boldogsággal aranyozta be mindkettőjük életét.

Kiss Miklósné atyjától örökölt nagyon tekintélyes vagyon felett rendelkezett s házassága által Kiss Miklós egészen új életviszonyok közé jutott. A francia hadseregbe való belépésről szó sem volt többé. A Moret városka mellett, kies vidéken fekvő st.-ange-i kastély, melyben hajdan Voltaire a „Henriade”-ot írta, lett az új pár lakóhelye. Nyílt házat tartottak s úgy St.-Angeban, valamint Párisban St-Dominique-utcai lakásukon, mint semleges téren találkozott a legitimista és bonapartista arisztokrácia, és szívesen látottak voltak a Párisban időző magyarok is. Kiss Miklósnak kedves, tapintatos modora épen úgy megnyert mindenkit, mint a hogy nejeinek keresetlen szívélyessége meghódított minden szívet. A St-Dominique-utcai palota igazán politikai szalonná vált, a hol aztán minden párt és minden nemzet politikusaival lehetett találkozni. Itt ismerkedett meg Kiss Miklós Thouvenelle, III. Napoleon császár külügyminiszterével is, ki aztán egész élete végéig benső barátsággal ragaszkodott hozzá.

Kiss Miklós háza találkozóhelyévé lett a magyar emigráció Párisban időző tagjainak. Az 50-es és 60-as években a Párisban élő magyarok felett ő volt a gondviselés látható keze. Kéjtudó nagyrúr, nyomorgó honvéd, tanulmányokat végző tanuló, tudós vagy művész, nála keresett és talált tanácsot, pártfogást, magyar vendégszeretetet, erkölcsi és gyakran anyagi támogatást. És a ki házában megfordult, az soha sem feledhette többé a ház asszonyának szeretetreméltóságát s gyöngédséggel telt jó szívét, mely önkéntelenül is túláradt a magyar nemzet iránt érzett rokonszenvtől.

III. Napoleon császár, kinek 1855-ben mutatták be Kiss Miklóst, szintén nagyrabecsülte tehetségeit, megbízhatóságát és ezután Kiss volt a közvetítő a száműzetésben élő magyarok által szervezett „nemzeti igazgatóság” és a császári kormány között, mely előrelátva az 1859-ik évi hadjárat bekövetkeztét, folytonos érintkezésben volt az emigrációval, melynek megbízásából e közben Kiss többször utazott Turinba és Londonba. Kiss Miklós közvetítésével lépett Napoleon császár érintkezésbe gr. Teleki Lászlóval és Klapka tábornokkal, kiket aztán ismétlen többször fogadott, és Kiss Miklós által hívatta magához 1859-ben Kossuthot, midőn az volt tervben, hogy a lombardiai hadjáratl egyidőben Magyarországon is felkelés szerveztessék, mely aztán egy a dalmát partokon kiszállított s a Dráván át az országba behatól francia sereg által támogatott volna. Kossuthnak tetszett az eszme, midőn azonban a felkelésre vonatkozó szerződés s zövegezése végett megjelent a császárnál, akkor nyilvánvalóvá lett az egész kombináció meddősege. A császár és Kossuth minden egyekben egyetértettek, csak egyben nem: Kossuth azt kívánta, hogy biztosítsa őt a császár arról, hogy a végleges béke a hadjárat után csak Magyarország függetlenségének elismerésével fog megkötetni-

SAINT-PIERRE A PUSZTULÁS UTÁN. (A város képe a pusztulás előtt a „Vasárnapi Ujság” f. évi 20. számának 320-ik lapján lelent meg, ugyanezen nézőpontból lefényképezve.)

A császár nem volt hajlandó ezt a biztosítást megadni; Kossuth pedig e nélkül nem akarta hazáját egy kétes kimenetelű véres küzdelem esélyeinek kiténni.

Tevékeny részt vett aztán Kiss Miklós a Garibaldi által Sziciliába vezényelt expedíció tervezésében és előkészítésében. Nagyszámú magyar és más mindenféle nemzetbeli önkéntes ajánlhozott a Garibaldi zászlója alá szegődni s ezeket útiköltséggel többnyire a Kiss Miklós közvetítése útján látták el, mert a szárd kormány hivatalosan mit sem akart tudni a mozgalomról. Midőn III. Napoleonnak tudomására esett a terv, közbe akart lépni, hogy megakadályozza Garibaldi vállalkozását, a közbelépés azonban Kiss Miklós tapintatos közvetítése folytán elmaradt. Ő adta át a császárnak Viktor Emmánuel király sajátkezű levelét, melyben ez arra kéri a császárt, hogy ne vegyen tudomást Garibaldi vállalkozásáról. «Ha vállalata nem sikerül, az ő tényeiért mi nem leszünk felelősek; ha sikerül, úgy minden előnye a miénk leend», — írta levelében a király s ezen érvelésével teljesen meggyőzte III. Napoleont. A vállalkozás sikerült s annak köszönheti Olaszország egységes államát alakulását.

Részt vett még aztán Kiss Miklós az 1866. évi háború alatt készülő magyar forradalmi mozgalom szervezésében is; de a háború után teljesen visszavonult s mikor aztán királyával kibékült a magyar nemzet, a koronázás napjára Kiss Miklós is visszatért hazájába.

Mint üzletember is ügyes volt Kiss Miklós. Szerencsés vállalkozásaival tetemes vagyonra tett szert s aztán 1869-ben megvette az Esterházy-családtól a véglesi uradalmat. Rendbe szedte, lakályossá tette a véglesi várkastélyt és azóta a nyári hónapokat rendszeresen családával itt, a téli hónapokat pedig Párisban töltötte; — ott halt meg pár év előtt áldott emlékü felesége és ott érte őt is utól a múlt hóban a halál. Négy gyermeke közül második fia Nemeskürty Kiss Pál a földművelési miniszterium államtitkára, előkelő helyet foglal el közéletünkben, a többiek francia alattvalók lettek.

Bernáth Dezső.

AZ ANGOL LŐSZÁLLÍTÁS FIUMÉBŐL.

A beveződött dél-afrikai háborúban tömerdek lovat szállítottak az angolok a harcztérre a fumei kikötőből, honnan előbb Magyarországon vásárolt, később pedig Oroszországból hozott lovakat is ezrével indítottak óriási hajókon a hosszas útra.

Hogy miképp történt a lovak szállítása, érde-

A lovak hajóra vezetésére szolgáló híd.

kes lesz arra nézve egyet-mást elmondani s pár képet is bemutatni, annál inkább, mivel ezek a lőszállítások lehetőleg a béke beálltával is — habár természetesen kisebb arányokban — folytatni fognak, mert az angol sereg lőszükséglete mindig igen nagy, a magyar és orosz lovak pedig katonai célokra igen jóknak bizonyultak.

A lögyűjtő főtelep Zágrábban volt, hol állandó angol lovató bizottság működött, mely a szállítmányok megérkezésekor a beteg lovakat (mintegy 6%) kiválasztotta s csak az egészségeseket s különben is katonai célokra alkalmasokat indította útnak Fiume felé. Fiumében aztán újra megvizsgálta a lovakat egy másik állandó angol bizottság, melyben egy ezred-állatorvos volt évi 2000 font sterling fizetéssel s egy kapitány-állatorvos évi 1000 font sterling fizetéssel. Ezenkívül kormányunk részéről is egy állatorvos ügyelt fel arra, hogy valamely fertőző betegség a fumei állományba ne jusson. Ezért a kiwaggonirozásnál a ragályos betegeket pénzügyi felügyelet alatt egy külön ezelra szánt istállóba kísértették. A bevált lovak pedig óriási istállóban pihenték ki néhány napig a vasúti utazás fáradságait s onnan, mielőtt egy hajószállítvány együtt volt, a Baross Gábor-kikötőben álló hajóra vezették.

A lovak könnyebb hajóra rakása czéljából a felvezető hidak oldalt deszkával, fönt pedig vászonnal voltak körülzárva, mint az egyik képünkön látható.

Összesen vagy 20,000 magyar és 33,000 orosz lovat szállítottak óriási angol gőzöskön Afrika. Egy-egy hajó 700—1000 lovat vett fel. Hosszúságuk 110—130 méter.

Az utazás Fokvárosba 28—32 napig tart Gibraltáron át, mely útirányt azért választották, mivel ott csendesebb a tenger, mint a szuezi csatornán át. E hosszú utat a lovak állva teszik meg, mert mindegyik ló külön van egy-egy rekeszben fakorlátok közé zárva s csak épen annyi helye van, hogy oldalával nem érinti a falakat. A lovak tehát nem fehetnek le. Az egészséges lovak ki is bírják az állást. A betegek azonban térdre rognak. Ezek vagy elpusztulnak s akkor csöndes sírhelyeket a tengerben találják, vagy ha van még életerő bennük, kivesszik az állásból, frottirozzák s beállítják a

beteg lovaknak szánt istállóba. Ez 8—10 lóra számított tágas istálló, rekeszek nélkül, hol a ló le is fekehet s a hajón utazó angol állatorvos gondjaira van bízva, ki gyógyszerkészlettel van ellátva.

Különbö a leggyakrabban előforduló lőbetegségek a kólika, a mirigykór és ha ez felszivódik s a tüdőbe jut: a tüdőlob; vihar alkalmával pedig külső sérülések, horzsolások, lábtörés, stb. Tengeri betegséget a lovak nem kapnak.

Arra az esetre, ha a lovak mind élve érkezének Afrika, a hajón levő állatorvosnak 200 font sterling jutalom van kitűzve. Az első szállítmányoknál mintegy 8% veszett el. A szállítás tökéletesítésével később jóval kevesebb lett a veszteség. Ez azonban a szállított lófaj kitarásától is függ. Az utóbbi szállításoknál az orosz lovaknak 2%-a, a magyar lovaknak csak 1 1/3%-a pusztult el az úton.

A szállított lovaknak természetesen megfelelő élelmezéséről is kell gondoskodni, még pedig az egész út tartamára, mert a hajó az egész utat egyhuzamban, megállás nélkül teszi meg. A szállított lovakkal elvittek több mint 126,000 méter-mázsa szénát, 1,200,000 méter-mázsa zabot és 26,000 méter-mázsa korpát.

A lovak gondozását aránylag csekély számú ember végzi: 20—25 ló van egy loápoló gondjaira bízva.

Dél-Afrikából visszajövet, a hajók előbb Dél-Ausztráliába mentek, honnan nagymennyiségű szárnyast, birkát, sertést, stb. szállítottak Angliába s ott kirakván e szállítmányt, úgy mentek ismét lovakért Fiuméba. N—y.

ÉJJELEI ÜLÉSEK AZ ANGOL PARLAMENTBEN.

Az angol törvényhozó testület tagjai semmiféle javadalmazásban sem részesülnek, s életük az ülésszakok alatt sem igen irigylendő. Az ülések a Westminsterben rendszeresen egész éjjel tartanak és a hajnalban haza felé induló képviselő lakása előtt már a tejes emberrel találkozik. Miután az üléseket délutáni két, esetleg három óraker megint folytatják, alvásra, családi ügyek elintézésére és szórakozásra alig marad idő. Igaz ugyan, hogy a Házban is lehet némelykor szundikálni, de az ottani pihenést az elnök szavazást vagy rendre való utasítástjelző csegetése folyton megzavarja.

Az éjjeli ülések — rendkívül fontos esetek kivételével — nem nagyon érdekesekek. Ha valaki az újságban azt olvasta, hogy «a Ház reggeli hat óráig együtt volt», azt képzelheti, hogy az éjjeli ülés lefolyása alatt heves vitatkozások fordultak elő, pedig, ha az ember mint hallgató jelen van, tényleg csak azt látja, hogy a hőség és álmatlanság miatt többé-kevésbé kimerült törvényhozók közül ötven vagy hatvan a padokban ásítotik, a többi pedig a ház dohányzó vagy étkező termeiben tölti az időt. Itt aztán a különféle politikai pártok emberei, kik az ülésteremben egymással folyton hadi lábón állnak, nyugodtan szivarozva vagy cigarettázva, kedélyesen társalognak.

Egyáltalán semmi sem csillapítja le oly gyorsan a kedélyeket, mint a dohányzás. Ezen okból az angol parlament épületében a lehető legkényelmesebb dohányzó helyiségekről gondoskodtak. A Themsere nyíló terrasz kizárólag dohányzóknak van fenntartva és nyári kizárólag ennél kellemesebb helyet képzelni is alig lehet, a honnan a képviselők ebéd utáni feketé kávéjuk mellett valóban szép kilátásban gyönyörködhetnek, melyet London ezen része nyújt.

Az étteremkényben, pompában, de mindennek előtt kényelem dolgában bármely fejedelmi palota hasonló helyiségeivel bátran kiállják a versenyt. A konyha, valamint a pincze, egy különösen e czéla kinevezett és dúsán fizetett udvarmester felügyelete alatt állnak.

A parlament tagjai a nap és éjszaka minden órájában itt kintinó s e mellett nem is drága ellátást kapnak.

D'Israeli, Gladstone rendszeren a parlament éttermében szoktak reggelizni, a mostani kabinet tagjai pedig — a beteges Bannermann hadügyminiszter kivételével — többnyire ott is ebédelnek.

A nagy étterem egyik falán függő kereten egy villamosság által mozgatott fekete táblát látni, melyről az ülésteremben beszélő képviselő neve és a vita tárgya leolvasható. Ha valamely kiváló szónok felszólalását jelzi a keszülék, akkor az étterem rögtön kiürül ugyan, de a beszéd befejezése után ismét gyorsan megtelik.

A szavazás megkezdését az elnök villamos csegettyű jelzik, mikor aztán a képviselők három perc lefolyása alatt szavazataikat beadhatják.

Reggeli négy és hat óra felé a dohányzó és éttermekben a társalgás nagyon megcsendesedik, égő szivart alig látni s midőn az ülés beárását jelző villamos csegettyű megszólal, mindenki a ruhatár felé indul.

ALBERT SZÁSZ KIRÁLY.

1828—1902.

Albert szász király június 19-ikén este meghalt hosszas betegeskedés után a Drezda melletti Sybillenortban, 74 éves korában. A Szászországban uralkodó Wettin-család rokon a legtöbb európai családdal, az elhunyt király ezenkívül a legbensőbb barátságban élt uralkodókkal, ki gyakran meglátogott, vadászatot vele; Vilmos német császár is meleg barátsággal viseltetett az elhunyt király iránt, kit a német hadseregben katonai érdemeiért nagyra becsülték.

Szászországnak csak kevés szerep jut a világ diplomáciai és politikai eseményeiben. Hajdan, mikor mint választófejedelmek uralkodtak a Wettinek, nagyobb volt a hatalmuk és a birodalmuk is. A szász királyságot I. Napoleon alakította meg 1806-ban, és szépen ki is kerekítette, hogy megjutalmazza Frigyes Ágostot, a ki Napoleon mellett harczolt a szövetségesek ellen s a ki az első szász király lett. De a bécsi kongresszus nagyon megnyírálta az új királyságot s ha Ferencz osztrák császár nincs, Figyes Ágostot trónjáról is leteszik. Az első szász király ezalatt Pozsonyban, Prágában élt, mignem visszatérhetett Drezdába. Ferencz császár hatalmas pártfogását a szász királyok nem is felejtették el a Habsburgoknak, s mikor a hatvanas években Bismarck egész erővel hozzá kezdett a Habsburgok németországi befolyásának megtöréséhez, János király Ausztria mellé állt. Mikor 1866-ban a porosz seregek megszállták Szászországot, és az öreg János király Pestre menekült, a most elhunyt Albert király, — akkor még trónörökös — a csehországi harcztéren küzdött a szász seregekkel a poroszok ellen. Szászország el is vesztette függetlenségét, bár királyság maradt. Az 1870-iki német-francia háborúban Albert trónörökös Vilmos porosz király oldalán vett részt a harc-

ban, melyben mint kiváló vezér tűnt ki, a hatalmas hadjárat végeztével pedig, midőn János király halála után 1873 november 27-én elfoglalta trónját, hú szövetségese maradt a német császárnak.

Albert király 1828 április 23-ikán született Drezdában. Atyja János herceg, a későbbi szász király, anyja Amália bajor hercegnő volt. Születése nagy örömet keltett az egész országban, mert az akkori király, Antal, már 73 éves volt és mind a négy gyermekét eltemette; legközelebbi örököse, testvére Miksa is túl volt már a 69 éven. Atyja János herceg, a ki nemcsak trónvárományos, hanem jogtudós és költő is volt, költeményben énekelte meg családi örömét. A trónörökös szigorún és nagy gondnal nevelték. A katonasághoz legjobban vonzódtott és a katonai tudományokban ki is vált, személyes bátorságát pedig a schleswig-holsteini háborúban mutatta ki a düppeli sáncok megrohanásánál. 1853-ban tábornoki rangot nyert. Atyja 1854-ben trónra lépén, Albert herceg az államtanács elnöke lett s nem minden nyugtalanság nélkül nézte Poroszország erősödését. 1866-ban, a porosz-osztrák háború kitörésekor Szászország 32,000 főnyi sereggel csatlakozott Ausztriához és e sereg Albert trónörökös vezérlete alatt Csehországba vonult be. A herceg június 29-én ütközött meg Jicinél a poroszokkal, de az ütközetet a poroszok nyerték meg. Julius 3-ikán a szász sereg Königgrätznel az osztrák haderő balszárnyán állott. A szász trónörökös vezéri intézkedéseit nagyon magasztalták s uralkodónk a békekötés után a Mária-Terézia-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Szászország most már a német szövetséghez csatlakozván, Albert trónörökös mint a szász sereg parancsnoka vett részt a német-francia hadjáratban s mint a legjelesebb német vezérek egyikét ünnepezték. Vilmos császár tábornagi méltóságra emelte s Frigyes Károly porosz herceg halála után őt tekintették az összes német seregek fővezérének háború esetére. Elfoglalván a szász trónt, 29 évi uralkodása nevezetes eredményeket hozott az országra a közigazgatás, művelődés, ipar, kereskedelem, jótékony intézmények terén. 1898-ban, hetvenedik születésnapján-uralkodónk és II. Vilmos császár is fölkeresték Drezdában.

Halála híre királyunkat mélyen megrendítette, s ő felsége valószínűleg el is megy temetésére Drezdába.

Az elhunyt király 1853-ban vette nőül Karola holstein-gottorp-wasai hercegnőt, néhai Wass Gusztáv herceg leányát, a kinek kezéért annak idején III. Napoleon is versenyzett. Hosszú, boldog házasságuk azonban magtalan maradt és így a trónöröklés rendjénél fogva az elhunyt király testvéröccsére, György hercegre száll a királyi korona.

György király a legifjabb fia néhai János királynak s most 70 éves. A német hadseregben tábornagy és egyik főfelügyelő. A tudományokkal nagy előszeretettel foglalkozott mindig s kiváló régiségbúvárnak mondják. Neje Mária Anna portugál infánsnő 1884-ben meghalt. Őt gyermeke él, kik közül három fiú. A trónörökös most Frigyes Ágost, a ki 37 éves; ennek neje Habsburg hercegnő: Lujza Antoinette Mária, IV. Ferdinánd toskánai nagyherceg legidősebb leánya, a ki még leány korában megtanulta a magyar nyelvet. A házasságból öt gyermek származott. György, kinek leánygyermekai közül Mária Jozefa hercegnő, a mi trónörökösünk testvéreinek, Ottó főhercegnek a neje.

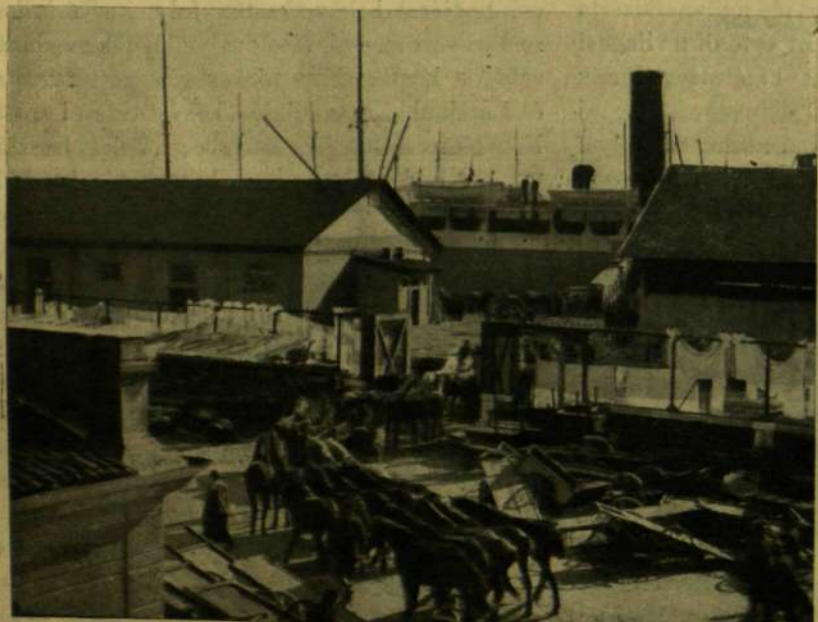
AZ ÚJ FRANCZIA MINISZTERELNÖK.

Az általános választásokat Franciaországban nyomon követte a kormányválság. Waldeck-Rousseau, a ki a francia viszonyokhoz képest elég hosszú ideig, teljes három évig vezette a kormányt, lemondott. 1899 júniusában foglalta el a miniszterelnöki széket az alatt a jelszó alatt, hogy meg kell védeni a köztársaságot azok ellen a felforgató törekvések ellen, melyek a Dreyfus-ügy utóhatásaként feltűnédeztek. A mostani választás azonban meglehetősen világos politikai helyzetet teremtett, a mennyiben a nemzet nagy többsége határozottan a köztársaság mellett foglalt állást a nacionalista és monarchikus áramlatokkal szemben. A köztársaság védelmére tehát nincs már szükség, most az elért eredmények biztosításáról van szó s ezért Waldeck-Rousseau elvégzettnek tekintette hivatását.

Loubet elnök, kinek tekintélyét a napokban lefolyt oroszországi látogatás sikere nem csekély mértékben öregítette, Waldeck-Rousseau utódjává Combes szenátort szemelte ki, miután

ALBERT SZÁSZ KIRÁLY.

A lovakat a hajóra viszik.

A lovak állása a fedélzeten.

AZ ANGOL LŐSZÁLLÍTÁS FIUMÉBÁN. — Pillanatnyi fényképek után.

Bourgeois Léon és Brisson volt miniszterelnökök a kabinetalakítást nem vállalták el.

Combes Louis Justin 1835-ben született Roquecourbe-ban, Tarn megyében. Ifjú korában klerikus volt, az albi-i szemináriumban készült az egyházi pályára. Pappá szenteltetvén, az aszszumpecionista rend nemesi kollegiumában a filozófia tanára lett s ez időben egy bölcsészeti könyvet írt aquinói Tamás lélektanáról, mely nagy elismerést szerzett neki. A papi rendből azonban még fiatal korában kilépett s orvosi tanulmányokra adta magát, melyek végzetévi Ponsban telepedett meg, mint gyakorló orvos. E városban nagy tekintélyre tett szert, hosszabb ideig polgármester is volt, majd pedig a szenátusba is beválasztották. Ifjabb éveiben közel állott Gambettához, a kinek buzgó híve volt s ma is az ő irányára folytatójának vallja magát. Mint a klerikalizmus heves ellensége, előadója volt a szenátusban az egyesületi törvénynek, mely tudvaleg egyes szerzetesrendek ellen irányul s az ő indítványára vették bele azt a törvényszakaszt, a mely a szerzetesi kongregációk tagjait eltiltja a népoktatástól. Sokat foglalkozott a filozófián kívül történelemmel is s számos történelmi tanulmányt írt a «*Revue contemporaine*» című folyóiratba.

A szenátusnak 1885 óta tagja, majd 1893-ban és 1894-ben alelnöke, 1895-ben és 1896-ban pedig közoktatási és székfűvészetügyi miniszter volt. Most megalakított kormányában a belügyi és vallásügyi tárczát viseli.

AZ INDALI-ÜNNEPÉLY KOLOZSVÁRTI.

Junius 15-ikén kegyeletos ünnepélyt rendeztek Kolozsvárt egy kiváló tanár és egy korán elhunyt tehetséges ifjú költő emlékezetére. Együtt ünnepelték az apát és a fiút: néhai Erdélyi Indali Pétert és Indali Gyulát.

Erdélyi Indali Péter 1842-ben született a Kolozsvár mellett fekvő Pata községben. Előbb nevelő volt több főúri háznál, többek közt báró Eötvös Józsefnél, majd leányiskolai, később gimnáziumi s végül tanítónőképzési tanár lett. Szerkesztett nagy elterjedésnek örvendő olvasó-könyvet s 1852-ben kiadta főművét, a «*Képes ABC*»-t, mely huszonkét kiadást ért s nevét országsszerte ismeretessé tette. Ezen ABC-vel, — melyvel együtt a hazánkban első *fali olvasó-táblákat* is kiadta — egy új módszert, az *u. n. hangzó-táblás módszert* honosította meg, mely az olvasás tanítását sokkal könnyebbé tette. A derék tanterfű hatvanegy éves korában hunyt el Kolozsvárt, tanítás közben, mikor éppen felkesen magyarozta tanítványainak a haza földjének kincseit.

Fia, Indali Gyula 1851-ben született. Kritikai, szépirodalmi dolgozatai, költői elbeszélései és lírai versei több nagy kötetet betöltenek. A kiváló tehetségű ifjú 29 éves korában lette gyászos, rejtélyes halálát a Duna hullámaiban.

Azt a házat, hol Kolozsvárt laktak, a melyet az egész város «*Indali-ház*»-nak ismer, a tanítványok, tisztelők és jóbarátok hazafias kegyelelemléktáblával jelölték meg, melyet most szép ünnepélylyel leplezték le. Ez alkalommal *Kozma* Ferencz, az akadémia tagja, Indali Péter felett tartott emlékbeszédet, *dr. Versényi* György, az E. Irodalmi Társaság tagja Indali Gyula költészetét méltatta. Az emléktáblát *Szavcsina* Géza kir. tanácsos polgármester leplezte le.

OLASZ DIVAT.

Turin, június 18.

A forróvérű olasz asszonyoknak és lányoknak sőt még a férfiaknak is nagy, hódító tulajdonságuk van: végtelen kecsesség. A tüzes szemű, dús hajú nők szinte raffinnál tudománygyá fejlesztik az öltözéküket. Annak minden redője, minden fodra hatásra van kiszámítva. Az alakjuk hajlékony, a járásuk ingó és a most divatos, sok fodros szoknyák mintegy hivata vannak ezen előnyök kitüntetésére.

Az olasz nők divatjának tulajdonképeni kúrforrását természetesen a párisi divattermekben kell keresnünk, de mégis bizonyos bájos eredetiséget kölcsönöz neki az a művészi érzék, melyet megválasztásában és összeállításában tanusztanak.

A turini nők úde, természetadta szépsége hódítóan érvényesül a szép keretben, melyet a párisi divat legérlesebb újdonságai alkotnak meg.

Alfőtáson bizonyosságú bemutatok néhány turini divatképet, melyet részint élő modellekről lestem el, részint az ott megjelenő divatlapokból idézek.

COMBES, AZ ÚJ FRANCZIA MINISZTERELNÖK.

Az első ábrán egy könnyű, a most annyira divatos gaze-brillanthez készült öltözet látható. Alapszíne sárgás, fehér selyemre dolgozva és fehér selyemszővősekkel mintázva. A szoknyán alul három dús fodor, alul is fodrokkal ellátva. A csipőn apró ráncokba van tűzve az alj.

A derék egészen ráncos, három sor betéttel levarrott, míg a nyakuknál egy kedves fodros fichú díszíti. Ez kivágást képez és elől egymásra tűzött két végben egyesül. Az újjá fenn ráncos, alul dudoros, ékformában betéttel bevarrott. Keskeny szalagópró arany csattokkal. Az olasz irish-betétek keskeny fekete hárszony szalagokkal behúzóttak és a fodrok sárgás selyempapokkal szegve. (Hasonló szabású ruhákat láthatni Budapesten Monaszterly és Kuzmik termében.)

A második ábrán egy kedves, fiatalos kalapot mutatok be, a melynek eredetijét egy főrangú turini hölgyön, H. hercegnőn csodáltam a minap. Háromszögbe hajtott széles karima fehér selyemszalmából, mögje dúsításra szőve tűzve, mely két oldalt apró csokrokban ágaskodik. A karima külső peremén pedig két, fehér gyöngyből bogozott boglár. Hátral hárszonyokor. Milyen kedvesen mosolygott ki alóla a fiatal hercegnő bájos arca!

Sárosi Bella.

BŰNJELEK GYŰJTÉSE.

Angliában a nagyobb híre jutott büntettek «*bűnjel*»-ért a szenvedélyes gyűjtők nagy összegeket fizetnek. Így például azt a pisztolyt, melyvel Lefroy utonál Gold bankárt egy vasúti kocsiiban agyonlőtte, 500 koronáért vették meg. A gyilkos pecsétgyűrűje 800 koronán kelt el, ruháját pedig, melyet a gyilkosság elkövetésekor viselt, oly árákon kapkodták el, hogy azon egy egész ruhatárt lehetett volna venni. Az efféle különlegességeket többnyire Tussaud asszony veszi meg, a ki belépti díj mellett mutogatja ritkaságainak múzeumát. Tussaud asszony többek közt I. Napoleon egyik utazó-kocsijáért 24 ezer koronát fizetett.

Az Umberto olasz király meggyilkolása utáni napon a milánói rendőrséghez New-Yorkból egy sürgöny érkezett, melyben egy odaváló gyűjtő a Bresci által használt revolverért ötezer dollárt, vagyis 25 ezer koronát ígért. A revolvert azonban az olasz rendőrség megemissitette; összetörték, elégették s hamuját elásták.

Egy bécsi múzeum gondnoka azért a ráspolyért, melylyel Erzsébet királynét megölték, 20 ezer koronát ígért azzal a kikötéssel, hogy ezen összeg a boldogult királyné nevével lelenchéz javára fordítottassék. A Genfben székelő osztrák követ azonban a ráspolyt megemissitette: választó vízben felolvasztatta.

Sipido pisztolyért, melylyel a mostani angol király ellen merényletet követett el, nem kevesebb, mint háromszáz ajánlat érkezett a világ minden részéből a belga rendőrséghez.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Bokréták. Két kötetéről számolunk be ezúttal, melyek mindegyikében több fiatal szerző együttesen lép a közönség elé: az egyik «*Bokréta*» címmel Debreczenben jelent meg, (ára 3 korona) egyszerű, de csinos kiállításban, a másik a «*Titánok könyve*» tréfás címet viseli s díszes, de kissé rikító külsejével is igyekszik magára vonni a figyelmet. A külső forma mindjárt a tartalomról is ad némi tájékoztatást: az első kötet írói egyszerűbben mondják el mondanivalóikat, képezték az alföldi tájkon, a szülőfalun, az apai ház képein s a hazafias emlékeken időzik legőrmestebb, — a másikban egy-két nem épen tartalmas elmélkedő versen kívül csupa szerelmi dalokat találunk, melyekben a természet képei inkább hagyományos poétikai ékítőmennyek, mint közvetlen benső szemlélet szüleményei.

A «*Bokréta*» öt írója közül sokban hasonlít egymáshoz az első kettő: *Baja* Mihály és *Gulyás* József. Rajtuk érzik leginkább a népköltészet hatása, nemkülönben Petőfié, az egyéniség azonban gyöngébb bennük, semhogy e hatásokat magába tudná olvasztani. *Gulyás* József versei közt azonban akad két-három csinos dal, a tehetség biztató jele. A harmadik szerzőnek, *Gyökössy* Endrének leginkább az érzelmes genre-kép iránt van figyelemre méltó érzéke, de nagyon elnyújtja efféle dolgait s a képek körvonalai ezáltal határozatlanok lesznek, elmosódnak. *Madai* Gyula elmélkedő természet, néha jó, költőileg értékesíthető eszméje is akad, de még kiforratlan s gyakran lesz nagyhangúvá. *Oláh* József is szereti a lármás páthoszt, de legjobban a szatirikus hangot tudja eltalálni. Mind az öt szerző körülbelül most van azon a színvonalon, melyet már csak egy-két lépés választ el az irodalmi színvonalától, de épen ezek a lépések azok, melyeken megváltik, igazi hivatottság sугallja-e verseiket, vagy csak fiatalos felbuzdulás? Mutatványul *Gulyás* József egyik sikerültebb versét közöljük:

A Nagyerdőn.

Pusztulásnak sötétes árnya
A táj felett...
Édes erdőm, be bús, kopár lett
Tündér fejed.

Madárdalok zengő világod
Most hallgatag,
Zizegve még sárgult levélkék
Sem hullanak.

Temető vagy: bár merre lépek,
Csönd, némaság,
Mintha egy szív sem sírna volna
Itt panaszát!

Mintha öröm sem riadt volna
Itt sohasem,
Oly szomorúan pihensz te, erdőm,
Oly csöndesen...

Oh csak pihenj, soha ne tudj meg,
Hogy most siratom multamat,
Hogy messze földre távozóban
Búsán meglátogattalak!

A «*Titánok könyve*» szerzői közül többen már önálló kötettel is fölépíttek; kettejük, *Farkas* Imre és *Siklóssy* László figyelmet is keltett. Ők is írták a legsikerültebb dolgokat a kötetbe. A többiek (*Battlay* Géza, *Gosztonyi* Jenő, *Karafiát* Jenő, *Kürthy* György, *Szilassy* Oszkár) meglehetősen egyforma színvonalon állanak. Van érzékük a forma csínja iránt, verseikben többnyire van hangulat is, de, mint a könyv előszava is beismeri, még «*csupa kezdés, kiforratlanság*», a mit írnak. Itt-ott feltűnően nyilvánul rajtuk Heineken a mai lyrán erősen uralkodó hatása, itt-ott modorosságba is tévednek, a nyelvhasználatban pedig nem egy pongyolást is lehetne a szemükre vetni.

A «*Titánok könyve*»-ből, melynek ára 3 korona, *Siklóssy* László e kis dalát adjuk mutatványul, az «*Emlékek*» című eziklus első darabját:

Hol bölintgatnak a fenyőfák,
Hímes réten vezettem őt át,
S az oldalán, bármerre mentem,
Dalok fakadtak a szívemben.

A dalolásnak vége mostan;
Járok magam az utcasorban...
Minden léleknél fáj a szívem:
Egy-egy dalocsám elvesztem...

Megjegyezzük még, hogy e könyvben van néhány prózai darab is, moderneskedő izű «*csevegések*», melyek jóval kevesebbet érnek a versnek s van sok kép, valamennyi erősen szecsessziós, — akad köztük sikerült is.

A gyümölcsfák és a szőlő kártevő rovarai. Rengeteg károkat okoznak gyümölcsünkben, szőlőinkben a különféle rovarok, a melyek ellen azonban sokszor sikerrel védekezhetünk a gazda, ha ismerné eme rovarok életmódját s az erre alapított irtási módokat. E czélból iratta meg *Daranyi* Ignác földmívelési miniszter *Jablonowski* Józseffel, a m. kir. állami rovaratani állomás főnökével a fenti című szükséges és hasznos könyvet. Részletesen és világosan ismerteti e munka a káros rovarokat s az ellenük való védekezési eljárásokat, közül 20 szövegrajzot és 4 színes táblázatot, melyek a nevezetesebb kártevőket s az általuk okozott növény-betegségeket ismertetik. A könyv ára egy korona, lelkészek, tanítók, jegyzők azonban ingyen is megkaphatják, ha ez iránt egyszerű levelező-lapon a földmívelési miniszterium könyvtárához fordulnak.

Négy elbeszélés. Aránylag nagyon kevésbé ismeretes a magyar közönség előtt a szerbek irodalma, ámbar van abban sok olyan, mely a nyelvünkre való átültetést megérdemelné. Helyesen eszelekedett azért *Dórits* István, midőn most négy kiválóbb szerb író-tól egy-egy hosszabb novellát magyarra fordítva, a fenti cím alatt egy csinos kiállítású 185 lapra terjedő kötetben kiadott. Az elbeszélések mind érdekesek, a fordítás pedig sikerült. A könyv Budapesten *Rózsa* Kálmánnal jelent meg, ára nincs kitéve.

Az oláh kérdés eredete és története. Ily című könyv jelent meg *Tóthvárad* Kornis Elemértől, melyben gondosan összegyűjtött források nyomán nyújt képet arról: mikép terjeszkedett az oláhság balkáni őshazájából a ma általa elfoglalt területekre, hogy olvasotta magába a moldvai kun, besenyő maradványokat, egész magyar, szerb, orosz vidékeket, sok szászát és más nemzetiségű tömegeket, míg meg a mai oláhság és annak nyelve kialakult. Különösen részletesen írja le az oláhságnak hazánk területén való előnyomulását, a nemzetiségi érzés és dákó-román álmok felbujtását s mostani erejére való vergődését, a melylyel a magyarságnak is számolni kell. A könyv láthatólag hosszas tanulmány eredménye és jó magyarsággal megírva. Ára két korona.

A pécsi dalárda története. Most érte meg az országsszerte híres pécsi dalárda alakulásának negyvenedik évét, mely alkalomból eddigi fejlődését, történetét egyes csoportosítva megírta *Harksch* Lajos. A terjedelmes munka, díszes kiállítású album-ban jelent meg, melyben több kiváló dalárda-tag arcképe is foglalhatik.

A méhészet múltjáról és jelenlegi közigazgatásáról. *Ira Szűcs* és *Kapeller* Ferencz. Nagyszámú hazai méhésztinkre nézve ép oly érdekes, mint hasznos ez a munka, mely most a gödöllői állami méhészeti gazdaság megnyitása alkalmából jelent meg. Először az ó-kor méhészetéről mond el sok adatot: hogy méhészkedtek a régi egyiptomiak, zsidók, görögök, germánok stb. s hogy méhészkednek az új kor népei. Aztán hazai méhészetünk történetét vázolja behatóan elkezdve Árpád-házi királyainktól a legújabb időkig. Végül közli a méhészetre vonatkozó törvényes rendelkezéseket s a méhészeti törvényjavaslat tervezetét. A könyv ára kemény kötésben 2 korona 40 fillér.

Leányok és asszonyok. Könnyedén megírt apró történetek, — számszerint tízet, — gyűjtött össze kötetbe *Dallos* Béla a fenti cím alatt. A szerző saját kiadásában megjelent könyv ára 2 korona.

A Stampel-féle «*Tudományos zsebkönyvtár*» című sorozatos vállalatból most már a 107—109. számok jelentek meg: *Rakodczay* Páló «*Dramaturgia*», *Lósy* Józseftől az «*Anthropologia*» és *dr. Schmidt* Mártontól a «*Lélektan*». Minden füzet ára 60 fillér.

Kis énekeskönyv. *Kovács* Sándor pozsonyi evang. theologiai tanár figyelemre méltó kis könyvet állított össze a magyar protestáns egyházi költészet virágából iskolák és gyülekezetek számára. Sztáray, Batizi, Balassa, Rimai, Szenczi Molnár Albert s más régi jeles költők művein kívül az újabbról is legújabbkori protestáns egyházi költők legsikerültebb műveiből is szép gyűjteményt találunk a könyvben. Gondos, izéless választék jellemzi a szerkesztő munkáját, mely a pozsonyi «*Theologia Otthona*» kiadásában jelent meg csinosan kiállítású. Ára egy korona 50 fillér.

A XX. század igazi népnevelői» című munka jelent meg *Sassi* Nagy Lajos szegedi tanár tollából. Részletesen fejtegeti, mi a feladata századunk népnevelőinek: a tanítónak, lelkésznek, jegyzőnek, hogy a magyar nemzet előre haladjon. Rajzolja a szomoró közállapotainkat s igyekszik megmutatni azt az ösvényt, melyen korunk «igazi népnevelői» haladni kell. A könyv megrendelhető a szerzőnél; ára postán küldve egy korona 20 fillér.

Dunky átvérek fényképe.

AZ INDALI-ÜNNEP KOLOZSVÁRTI. — Az emléktábla leleplezése.

Fürdők és nyaraló-helyek. Szerkesztette *dr. Fodor* Oszkár, kiadja a *Dunántúli közművelődési egyesület*. Alig van Európában olyan ország, mely annyi gyógyfürdőben bővelkednék, mint hazánk; s a szebbnél-szebb nyaraló-helyekben is bőven vándorolhatunk. Mind e mellett is sajnosan kell tapasztalni, hogy a magyar közönség igen nagy része külföldi fürdőket és nyaralókat szokott rendezni felkeresni, természetesen nagy hátrányára a hazaiaknak, melyek a mellőzés miatt fejlődni sem képesek kellőleg. Ezen akar a Dunántúli közművelődési egyesület a «*Fürdők és nyaralóhelyek*» című füzetével segíteni, mely az összes hazai fürdőket, nyaralókat, de főképp a Balaton-mellékiakat s túl a duinaikat ismerteti. E füzetet ingyen megküldik bárkinek, a ki ezért az egylet irodájához — Budapest, Kerespesi út 43. sz. — fordul.

Az Akadémia új pályázata a kivándorlásról. A Tud. Akadémia legutóbbi összes ülésén új pályát tűzött ki. Kivátnatik oly munka, mely a hazánkban egyre növekedő kivándorlás ellen való küzdelemben az önönmagát irányító társadalmi feladatait, közreműködésének módját és eszközeit illetőleg a kivándorlási jelenségeknek a helyszínen tett szorgos megfigyelése és tanulmányozása alapján, gyakorlatilag érvényesíthető és keresztülvíthető javaslatokat tesz. Minthogy az egyes vidékeken észlelt kivándorlás okai különbözök és így egységes módról nem lehet szó, a munka egy-egy nagyobb terület kivándorlási mozgalmának tanulmányozására és az ekként levezethető gyakorlati tanulságok ismertetésére is szorítkozhatik. Jutalma *Groedel* Ármán pályájából 2000 korona, mely összeg két pályázó között meg is osztható. A pályamunkák idegen kézzel, vagy géppel írva, jelígel levél kíséretében, 1902. december 31-ig küldendők be az Akadémia főtájkári hivatalához. A jutalomban csakis önálló becsú, gyakorlatilag is értékes munka részesül.

Jótkönyv előadás az Operaszínházban. A budapesti újságírók egyesülete gyűjtést indított meg a *martiniquei* szerenéselenség enyhítésére. A gyűjtés eredménye eddig 5000 korona körül van. Jelen-téken nagybőrbíja ezt az összeget az Operaszínházban június 19-én rendezett előadás, mely az egész színházat megtöltötte előkelő közönséggel.

A változatos műsor a korán elhunyt *Scabados* Károly Marseillaise-ábrándjával kezdődött, melyet az Opera zenekara adott elő. Majd *Varsányi* Irén kisasszony lépett elő, egy *martiniquei* menekült kreolifúnak öltözve, a ki *Pásztor* Árpád alkalmi költeményének szavaival fordult a résztvevő jószívekhez:

Gondoljotok hát arra a világra,
A hol romokra tűz a nap sugára,
A hol most árva, özvegyek sokognak,
Hol temetetlen fekszenek halottak,
Hol védtelen, ártatlan emberek
Sohasem ismert kinok közt sínylenek.

Igaz! E rést tinétek idegen,
Am a szeretet íz a szívemben,
A bánatnak nincs rangja, származása,
Koldus és király sír könyveket
S a ki magát szegényként magasztalja
Százszereknél szebben lét helyet...

Ezután az Opera nyolcz művésznője «*Lakmé*» egyik áriáját és a «*Czigánybáró*» keringőjét énekelte, majd a zenekar Mader igazgató vezetésével eljátszotta Bizet bájos «*Arlésienne*»-zenéjét. Az első szünet után *Miss Duncan* ó-görög jelmezből tánczolt a Rákóczi-induló hangjai mellett. Az induló *Radies* zenekara játszotta. Az amerikai tánczosnó még egy lassú és egy friss magyart is eljett. *Takáts* Mihály teljes művészettel énekelte a *Schumann* «*Két gránátosa*»-t, majd *Török* Irma k. a szavalt néhány kuruzsnótát és népdalt *Radies* tárogatójának kísérete mellett. *Dirkens* Annie angol dalokat énekel, *Márkus* Emilia pedig mély hatással szavaltta el francia nyelven *Riffault* Ágost budapesti francia konzulnak «*Epilog*» című alkalmi költeményét, majd még egyszer megjelent *Varsányi* Irén s a *martiniquei* fiú nevében megköszönte az urak és hölgyek nemes jószágát. Berlioz hatalmas Rákóczi-átírata zárta be a sikerült innopt, a melynek jelentős az anyagi eredménye is.

Nemzeti Színház. E hó 14-ikén érdekes esteje volt a Nemzeti Színházban. Egyszerre adták elő a római klasszikus irodalom nagy vigjátékirójának, *Plautus*nak «*A bögre*» című vigjátékát, melynek hőse egy fősvény és a francziák nagy vigjátékirójának, *Molière*nek «*Fősvény*» vigjátékát. A francia nagy költő felhasználta római elődjének művét, megvan vigjátékában annak számos jellemző vonása is, de *Molière* alkotó ereje, művészi színpadi hatása fénylőbb és teljesebb. A közönséget meglepte *Plautus* fősvényének tartalmas és hű jellemrajza. *Gál* játszotta a fősvény *Eucliót*, kinek sivár jellemét következetesen dolgozta ki és a régi idők stíljét is igyekezett megtalálni hozzá. A többi közreműködő is érvényesítette tehetségét. *Molière* fősvényét, a pénze hatalmában elbizakodott és szerelmet is kereső vén *Harpagont* *Gabányi* finom részletezéssel mutatta föl, talán több apró vonással is szolgálván, mint a mennyit a híres szerep tömörsége kíván. Megérdemelt sikerét a közönség tetszése mutatta.

Zeneművek. *Siposs* Antaltól, a már régi idők óta ismeretes zongoraművész és zeneszerzőtől két zenemű jelent meg újabban Rózsavölgyi és társa kiadásában. Az egyik: «*Dregély*», zongorára és hangverseny előadásra. Ezzel a szerző ahoz a mozgalomhoz járul, mely *Hont* megyében indult meg, hogy *Dregély* vára hősí védőjének, *Szondy* Györgynek emléket állítsanak. A zenemű ára 2 korona 40 fillér. A másik mű: «*A habléány*», balatoni zenekép, szintén zongorára. Ára 2 korona 50 fillér. Itt említjük meg, hogy *Siposs* magán zeneakadémiájának növendékei június 24-ikén délután négy órakor tartják vizsgálati előadásukat, gazdag programmal a vizagó kistermében.

A fővárosi színházak szünete. A nyári hónapokban Budapest közsínházai pihennek és csak a színházok tartanak előadást. E hó közepén az operaszínház és az *Uránia-színház* szakították meg előadásait. A többi színház július elejétől szünetel augusztus közepéig és szeptember elejéig.

NYÁRI ÖLTÖZÉK.

SZALMAKALAP VIRÁG- ÉS BARSZONY CSOKOR DÍSZSZEL.

Előfizetési fölhívás.

Azon előfizetőinket, kiknek előfizetése június hó végén lejár, fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújítására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

A **«Vasárnapi Ujság»** a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel s rendkívüli mellékletekkel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg. Jövőre is hú marad alapításakor választott irányához, hogy a hazafias érületnek tolmácsa, a nemzeti haladásnak képe, a közéletnek tükré, szóval korunk történetének igazi képes krónikája legyen.

A **Vasárnapi Ujság «Regénytár»** heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

A **«Politikai Ujdonságok»** előfizetői e lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett külön díj nélkül kapják a **«Világkrónika»** képes heti közlönyt és a **«Magyar Gazda»** című havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellékletet. Ez új rendezés folytán politikai hetilapunk terjedelme mellékleteivel együtt bővebb, mint előbb volt; előfizetési áraink azonban az eddigiek maradtak.

A **«Világkrónika»** hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdeklő napjelenetek érdekes magyarországi szolgálati cikkekkel kívül rendszeresen közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat, úgy szintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A **«Vasárnapi Ujság»** negyedévre négy korona, félévre 8 korona.

A **«Vasárnapi Ujság»** a **Világkrónikával** negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

A **«Vasárnapi Ujság»** és **«Politikai Ujdonságok»** a **«Világkrónika»** és a **«Magyar Gazda»** melléklapokkal együtt: negyedévre 6 kor., félévre 12 kor.

Az előfizetések a **«Vasárnapi Ujság»** és **«Politikai Ujdonságok»** kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők. Egyes előfizetések legelőszöriben posta-utalvány által eszközölhetők.

Régi előfizetőink legelőszöriben úgy járnak el, ha czimszalagjükből, melyek alatt lapjükat kapják, egyet a posta-utalvány szüére fölragasztva, beküldenek a kiadóhivatalnak.

Gyüjtöknöknek a **«Vasárnapi Ujság»**-ból 10, a **«Politikai Ujdonságok»**-ból 6 előfizetett példány után egy tiszteletdíjnyal szolgálunk.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia június 16-ikán tartott ülésén Szily Kálmán elnököl és szaktudományi fejtegetések kerültek elő.

Entz Géza értekezett elsőnek «néhány patagoniai véglényről.» Dr. Filippo Silvestri olasz természetbúvár 1899. és 1900-ban Patagóniában plankton anyagot gyüjtött, melynek grustaceáit dr. Daday Jenő, véglényeit Entz Géza dolgozta fel. Entz előadásában ezeket a véglényeket (23 faj) ismerteti. Utána Högyes Endre ismertette a budapesti Paster-intézet 1901 évi működését. Az intézetet 1901-ben 2974 veszett és veszetségre gyanus állattól megmar egyén kereste fel. Ezek közül 287 a szomszéd országokból való volt. Högyes ezután jelentést tett újabb vizsgáló módszereiről. Ugyancsak Högyes mutatta be dr. Marikovszky György egyetemi tanárség részéről «kapcsolat a labirinth és a testfelület érzékenysége közt» címü értekezését. König Gyula előterjesztette Bauer Mihály-nak «Arithmetikai közleményeit»; Klein Gyula pedig Kubacska András részéről «A Xanthium tövisének morfológiai értéke» címü tanulmányát.

A néprajzi társaság József főhercegnél. A magyar néprajzi társaság újabb megválasztott elnöksége és tisztikara jun. 14-ikén mutatkozott be a társaság védőjének, József főhercegnének. A küldöttséget Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója, társulati elnök vezette, ki a küldöttség tagjait egyenként bemutatva és röviden vázolta a társulatnak tevékenységét. A főherceg-védnök őszinte örömet fejezte ki a magyar néprajzi tudományok föllendülésén és a társulatot további támogatásáról biztosította.

MI UJSÁG?

Thán Károly jubileuma. Nagy közönség gyült össze e hó 15-ikén délelött a budapesti központi egyetem dísztermében Thán Károly jubileumára.

A tanárok szobájában megjelent Wassics Gyula közoktatásügyi miniszter és a kormány nevében megköszönte Thán Károlynak azt a fényt és dícsőséget, a melyet a magyar tudományra hozott. Az egyetem dísztermében folytatódott az ünneplés. Miután dr. Margittai egyetemi tanácsjegyző a tanácsnak a közgyüléshöz intézett és a jubiléumt magasztaló átiratát felolvasta, a prorektor és prodekan az ünnepeltírt mentek, kit percekig tartó taps és éljenzés fogadott, mikor a terembe lépett. Az egyetemi tanács leszállott az emelvényről s Vécsey Tamás rektor hozta emlékeztetbe Thán Károlynak a vegyészeti kutatás és a magyar kémiai irodalom megalapítása körül szerzett elévülhetetlen érdemeit. «Annak öröme, — így szölt végül, — hogy négy decenniumon át büszkeségünk voltát, s most is vezéreként állasz előttünk, meghajjunk előtted az egyetem történeti múltá szüajlatáig. A zászlót meghajtották harsány éljenzés közt. Thán Károly megköszönte a nagy kitüntetés, mely érdemeit meghaladja ugyan, de felemelőleg hat rá. Hálát mond az Istennek, hogy ezt a napot megérnie

engedte. A szenátus ezután ismét elfoglalta helyét és a rektor bemutatva a beérkezett üdvözlő táviratokat. Ilyent küldtek: a bécsi, prágai, brünni, londoni, lipcsei, genfi, halléi, oxfordi, braunschweigi, pisai, páduai, messinai, zágrábi, innsbrucki, gráci, csernovitzi, brüsszeli, stuttgarti, strassburgi, odessai, belgrádi, milánói, krakkói és más egyetemek. Levélben üdvözölték Thán Károlyt a miniszterek, a magyar tud. akadémia, a kolozsvári egyetem, a pápai és nagykőrösi főgimnáziumok, stb. Ezután az ünnepelt elé járultak a kolozsvári egyetem, a Józsefműegyetem, a magyar tud. akadémia, a természettudományi társulat, az országos középiskolai tanár-egyesület, a kir. orvos-egyesület, az ünnepelt régi tanítványainak, az egyetemi ifjúság, a magyaróvári gazdasági akadémia és az ünnepelt asszisztenseinek küldöttségei. Az elhangzott üdvözlő beszédek után Bókay Árpád orvoskari dékán köszöntötte Thán Károlyt, mint az orvosi kar egyetlen belföldi díszdoktorát, Medveczky Frigyes bölcsészeti kar dékán pedig a bölcsészeti kar nevében üdvözölte. Thán Károly az üdvözlések végén együttesen felelt valamennyire. E beszédét lapunk első közleményében találja az olvasó. Az ünnepély Thán Károly lelkes életével ért véget.

A képviselőház elnapolása. A képviselőház június 20-án tartotta utolsó ülését a nyári szünet előtt; az ülés végén fölvallatott a királyi kézirat, mely az országgyülést elnapolja október 6-ig. Az okt. 6-ikáig való elnapolás nagy meglepetést okozott, mert mindenki azt hitte, hogy csak szeptemberig szünetel a törvényhozás. Híre jár, hogy a képviselők most utoljára léleseztek a régi Házban és októberre az országgyülést már az új parlamenti palotába hívják össze.

A budapesti egyetem új rektora. A budapesti egyetem rektorválasztásán ismételt szavazás után is Högyes Endre és Ajtai K. Sándor orvos-egyetemi tanárok egyenlő szavazatot kaptak. Így a közoktatási miniszternek kellett a választást eldöntenie s azzal döntötte el előző esetek alapján, hogy a régebben kinevezett tanár lett rektor. Ez pedig Ajtai K. Sándor, kit 1873-ban neveztek ki Kolozsvárra rendes tanárnak, míg Högyes tanári kinevezése 1875-ből való. Ajtai Sándort, az új rektort, a kolozsvári egyetemről 1882-ben helyezték át Budapestre, hol az orvosi karnak már két ízben volt dékánja. Igazgatója egyszersmind a törvényszéki orvostani intézetnek, törvényszéki orvosi szakértő, a fővárosi állami rendőrség benczoló orvosa. Jelenleg 57 éves.

Kossuth századik születésnapja. Szeptember 19-ikén lesz száz éve, hogy Kossuth Lajos született. Országosan megülik ezt a napot és Budapest főváros e hó 18-iki közgyülése is elhatározta az ünneplést. Kossuth díszpolgára volt Budapestnek, mely gondoskodott hamvainak hazaszállításáról, díszes eltemetéséről és elvállalta, hogy az emlékezetnek megörökítésére összegyüjt adományokból hamvai fölé mausoleumot állít és a szobrot elkészítteti. A főváros közgyülésének határozata szerint

szeptember 19-ikén az evangélikus templomban ünnepi istentisztelet lesz, a hatóság Kossuth sírjára koszorút helyez. Akkor teszik le a Kossuth-mausoleum alapkövét s az összes községi iskolákban ünnepet rendeznek.

Országos bizottság is alakult, mely a lelkészeket, tanítókat, községi jegyzőket fölkéri, hogy hassanak oda, hogy az őszel Kossuth emlékére gyümölcsfákat ültessenek udvarba, kertbe, szántóföldbe, mesgyébe határszélbe. Kossuth fia, Kossuth Ferencz képviselő vállalta el a bizottság védnökségét.

A drégelyi hős. A honvérmegyei múzeum társulat július 6-án üli meg a drégelyi vár vitéz védője, Szondy György hősi halálának 350 éves évfordulóját. Az ünnep Ipolyságon s a drégelyi várban lesz, az elnöke Lits Gyula főispán, s a kegyelet megemlékezését összekötik a múzeum ünnepélyes megnyitásával.

Az egri érsek jubileuma. Samassa József, Eger nagyérdemű érseke e nyáron tölti be pappá szentelése félszázados évfordulóját. Az érseki egyházmegye ünnepéhez hozzájárult Hevesmegye is, elhatározván közgyülésén, hogy küldöttséggel üdvözli a népszertfő egyházfejedelmet.

Kitüntetések. A király Jekelfahussy Lajos altábornagy és hadügyminiszteri osztályfőnöknek a Lipót-rend lovagkeresztjét, Schönaich altábornagy és osztály-főnöknek pedig a belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta. A hivatalos lap ugyanazon száma szerint Ó Felsége Róckenzaun Rikárdot, a sereg főhadbiztosát a Ferencz-József rend nagykeresztjével tüntette ki; a hadbizottság fennállása

A «Pannonia» evezős-egylet csapata. (A középén Mr. Follet angol trainer.)

Házasság. Dessewffy Emil gróf országgyülési képviselő, Dessewffy Aurél gróf főrendiházi tag és Károlyi Pálma grófnő fia e hó 14-ikén tartotta esküvőjét a budapesti egyetemi templomban Batthyány Ella grófnővel, Batthyány Lajos gróf és Andrássy

idei nemzetközi regatta-versenyt e hó 15-én tartották Bécsben. A roz idő dacára is nagy közönség volt jelen. Feltűnő nagy számmal voltak képviselve a magyarok, mert két jeles magyar evezős egylet, a Nemzeti Hajós Egylet és a Pannonia evezős klub mérte ott össze erejét. A program tizenkét száma közül hétfen indultak evezőseink és ebből összesen hat első és egy második díjat vittek el. És pedig első lett a Non-cox négyesben a Nemzeti-ek csapata, míg a többiekben, köztük Ausztria legelső klaszsisu versenyszámában, a bajnokságban, a senior nyolcasban a Pannonia legénysége, azonkívül ez utóbbi a II. oszt. négyesben másodiknak érkezett be. A bajnoki Skiff versenyt is magyar versenyző, Manno Miltiades nyerte meg.

A rimaszombati megyeházáról szóló mult heti közleményünkben az új megyeház építőjéül tévesen volt Czizler műépítész megnevezve, holott a megyeház Zizler Géza építész és építőmester tervei szerint épült s ugyancsak ő hajtotta végre az építést is.

*Németországban a vízvezeték csöveitaszfalttal bevont üvegöböl készítik. Az új üvegöveket semmiféle sár, vagy rozsdá meg nem támadja, ezenkívül nem oly törékenyek, mint a kovacsolt vagy öntött vasból készült csövek.

*A levendula-víz illatáról azt tartják, hogy az még a legvadabb tigrist, vagy oroszlánt is megszelídíti.

*Az első legyezőket a szent földről visszatért keresztetek hozták Európába. Az első struczollas legyezőt pedig 1100-ban egy francia főnemes hozta Párisba.

óta az első eset, hogy legfőbb tisztviselőjét ilyen magas rendjellel díszíti fel a legfőbb hadúr.

Pestmegye tanfelügyelőjének ünneplése. Huszonöt év óta tölti be Pestmegye tanfelügyelői tisztjét Tóth József kir. tanácsos. A német és tót ajku községek magyarosodásának czélja az egyik súlyos feladat, a másik a nagy megye alapvető iskolázásának helyes közigazgatása. Negyedszázadig működni tisztelretremelő eredményekkel, megérdemelt volt arra a szép ünnepre, melyet a vármegye közönsége rendezett e hó 14-ikén Pestmegye székházának dísztermében. A vármegye törvényhatósága és a népnevelésnek buzgólkodói gyültek egybe.

Az érdemet méltató díszgyülés előtt évi közgyülést tartotta a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei általános tanító-egyesület Földes Károly elnöklete alatt, a ki tudtul adta, hogy az egyesület r est egy éve elhatározta Tóth József negyedszázados tanfelügyelői működésének megünneplését. Bejelentették, hogy a tanítók árvaházában létesítendő 8000 koronás Tóth József-alap egybegyült. A jelentést örömmel tudomásul vették, mire az egyesület Tóth Józsefet dísztagjává választotta. A közgyülés utákövetkezett díszgyülesen Beniczky Ferencz főispán elnököl. Az ünnepelt tanfelügyelőt küldöttség kíséerte a terembe, a hol a főispán üdvözölte. Tóth József köszönő szavai után Halász Ferencz közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsos tolmácsolta Wassics Gyula közoktatásügyi miniszter üdvözlését s átnyújtotta a miniszter elismerő levelét. A megyei általános tanítótestület nevében Szentgyörgyi Lajos igazgató üdvözölte az ünnepeltet s átadta neki a testület emléktárgyát; egy díszes kivitelű albumot a megye összes tanítóinak aláírásával. Pestmegye törvényhatóságának jókívánságait Beniczky Lajos alispán tolmácsolta.

Ilona grófnő leányával, Andrássy Gyula gróf unokájával.

Magyar evezősök diadala Bécsben. A magyar evezősök rendszerint részt vesznek a bécsi evezős versenyekben és pedig többnyire szép sikerrel. Az

A «Pannonia» evezős-egylet nyolcas csapata.

Észrevétel.

A) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fentartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit a szerződési időszakon át használatba vétetni. A hadsereg-igazgatás azonban fentartja magának, vagy az egész, avagy csak egy részét a kiirt szükségleteknek bérlet útján kiadni.

B) Minden állomáson köteles a bérlő a takarmány adag javítása által a folyó szükséglet és azontul tartandó negyed rész ellen erőd többletet az elfogadott ártól kiszolgáltatni.

C) Az alomszalma 1/4 részének zsupszalmából kell állania.

D) Az ajánlatban határozottan kiteendő a fa neve, pl. cserfa, bükkfa stb. és a hasábok hossza, aztán vajjon usztatott vagy usztatlan-e; a kőszénnél pedig a telep és a bánya megnevezendő.

A soproni állomás részére úgy az állomás szükségletére mint az élelmezési raktárnál lévő sütőkemencék fűtésre 120 q tevő kőszén szükségletére kiválólag brennbergi kőszén vétetik igénybe.

A pozsonyi állomás kivett szükségletből havonként 150 q a katonai élelmezési raktárban lévő kemencék fűtésre szükségeltetik. Ezen szemennység „Wildensteinsegen” szében kívántatik meg, miért is az ajánlatban ezen szemennemre külön ajánlat teendő.

Ha valaki oly szent akar ajánlani, a melynek tüzelési értéke még nem ismeretes, akkor az ajánlattevőnek idejekorán — a tárgyalási napot megelőzőleg — az illetékes katonai élelmezési raktárhoz kell fordulnia, hogy ez a szemnek vegyi elemzését az ajánlattevő költségére mielőbb megszerezze.

E) Pozsony, Komárom, Győr, Esztergom, Sopronban Szombathelyen és Nezsiderben a vállalkozó köteles az elfogadott ártól a meghatározott időn át egy esetleg összpontosítandó lovashadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog- vagy lovashadosztályban, vagy pedig egy gyalogadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni. A nagykanizsai állomáson az 5. számú lószorosási bizottság szükséglete, mely előre meg nem határozható és hirdetményben csak általánosan felvétel, a vállalkozó által az elfogadott ártól beszéllítandó.

F) A mozgósítás esetére vonatkozó külön határozványok a szállítási feltételek füzete XXVII. cikkében foglaltatnak.

1. A cs. és kir. közös hadsereg-csapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan írásbeli ajánlatok útján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelűnek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalképességeknek és megbízhatóknak ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltját, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett iparosnak vagy kereskedőnek czéjje nem volna, az elsőfoku politikai (ipar-) hatóságok és a mezőgazdasággal foglalkozó be nem jegyzett vállalkozók részére az illetékes gazdasági egylet által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik. — Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyítványokban igazolható vállalképesség irányja és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve.

Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a kiállító kamara vagy egyesület által a tárgyalást megelőző napig mint „bizalmas és sürgős” a tárgyaló bizottságoknak beküldendő. Az elkészítés következményeit minden körülmények között a fél viseli.

3. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előirt bánatpénzsekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon legkésőbb délelőtti

10 óráig, kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniük, későbbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

4. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel írt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betűkkel írt ár fog helyesnek tekintetni.

5. A részletesebb feltételek Pozsonyban, Komáromban és Sopronban 1902. évi június hó 15-én keltezett két-két összhangzó példányban elkészített, a szállítási feltételeket tartalmazó füzeten foglaltatnak, és a pozsonyi, komáromi, valamint a soproni cs. és kir. katonai élelmezési raktáraknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekintetők. Különben az előirt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktárnál (árkusonkint 8 filléért) mindenki által megkapható.

6. A kőszégek bánatpénz vagy ovadék letételétől fel vannak mentve. Termelők és mezőgazdasági egyesületek azon vállalatokra nézve, a melyet saját termelésükkel teljesíteni képesek, ovadék letétele alól szintén fel vannak mentve.

Termelők, mezőgazdasági egyesületek és termelők ajánlatai, egyenlő árak mellett, más vállalkozókkal szemben előnyben részesülnek.

7. Összetes ajánlatok csak akkor vétetnek tekintetbe, ha azok a cs. és kir. hadsereg szükségleteit illetőleg a feltételi füzet XVII. cikkelyében meghatározott kereten belül tételnek és ha együttesen az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. Tüzelőfa és kőszénre ajánlatok azokkal széna és szalmára együtt nem tehetők. — Nem egynemű cikkeknek az ajánlatban az ár minden egyes cikkre nézve külön kitüntetendő.

8. A beszállításoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie, és köteles a szállító az ágyszalmát, tüzfát vagy kőszent a szállítási feltételek füzetének X. cikkelye értelmében a laktanyákba, illetőleg a csapatok elhelyezésére szolgáló egyéb helyiségekbe megterítés nélkül elfuvarozni.

Ha a szállító erre vállalkozni nem akar, ennek ajánlatában — az esetleg külön igényelt fuvardíjak kitüntetése mellett — határozott kifejezést kell adnia, mert ellenesetben az vélelmezetté, hogy a fuvardíj a felajánlott szállítási árban már befoglaltatik, külön fuvardíjra igényt nem támaszthat.

Az élelmezési szükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve az előkészített feltételi füzet XVII. pontja értelmében külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető cikkeknek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

9. Az ajánlkozók a hadseregigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényzikk 314. és 315. §-ában — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapított határidőnek betartásáról.

10. Tartalékkészletek készentartása végett a feltételi füzet VII. pontjára külön figyelmzettetik.

11. A bérlők raktárainak a laktanyáktól több mint 1.9 km. távolságra fekvőinek nem szabad; azon esetben, ha ezek több mind 1.9 km. távolságra esnének, akkor a bérlő köteles a takarmány elfuvarozását minden kárpótlás nélkül eszközölni.

12. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

13. A szállítási feltételek füzetében foglaltak betartására már ajánlatának benyújtásával minden ajánlattevő kötelezve van.

Kelt Pozsonyban, 1902. évi június hó 7-én.

Cs. és kir. 5. hadtest hadbiztossága.

Ajánlati minta.

1 korona bélyeg
 Én alulírt az 1902. évi június hó 7-én, 2390 ad szám alatt kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N..... állomáson s az ahhoz tartozó helyiségeken szükséges:

szénának	5600 grammos adagját	f.	szóval	fillérrel
alomszalmának	2100	.	.	.
szecskának	850	.	.	.
ágyszalmának métermázsáját		K.		koronával
kemény tüzfának köbméterét		.	.	.
kőszén (milyen fajtájú) métermázsáját		.	.	.

az 19..... évi..... 1-től 19..... évi..... hó végeig terjedő időtartamra szállítani, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadsereg részére, az előkészített feltételi füzet IV. cikkelye értelmében kiszolgáltatatom és ezen cikkek elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — elvállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül), mely ajánlatomért a mellékelt, külön borítékba zárt (vagy: az ide csatolt elismervény szerint a..... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen..... összesen..... korona bánatpénzsekkel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknál ovadék erejéig kiegyesítendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadseregigazgatást feljogosítom arra, hogy ezen kiegyesítést a kijáró szállítási keresetemből való levonás útján eszközölttesse.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kívül, a tárgyalásra előkészített 1902. évi június hó 5-én keltezett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N..... nek N.-ben kelt, ide mellékelt érteitése szerint a megbízhatóságomról és vállalképességemről szóló bizonyítvány közvetlenül az..... nek fog átküldetni.

Kelt N..... ben, 1902..... hó..... én..... N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye).

Az ajánlat lepecsételendő és borítékára irandó:
 •Ajánlat az 1902.....-án kihirdetett s 1902.....-én tartandó tárgyaláshoz.

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön borítékban pedig ennek tartalma (késpénz vagy értékpapírok) számokkal és szóval kiirandó.

MAUTHNER ÖDÖN cs. és kir. udv. magkereskedése
 BUDAPEST,
 Rottenbiller-utcza 33. és Andrássy-ut 23.

Babérfák árai.

(LAURUS NOBILIS.)

Ezen babérfák szavatoit belga származásúak, nem pedig olaszországiak, melyek edzetség és tartósság tekintetében a belga származású fákkal össze sem hasonlíthatók. Ez magyarázata annak, hogy az olasz babérfák alacsonyabb áron szerezhetők be. Belga származású babérfák, a bõ öntözése kivül, más ápolásra nincs szüksége. Télen át, ép úgy mint a leanderek, fagymentes helyen tartandók. Az árak páronkint, (2 darabért) Budapesten, készpénzfizetés mellett értendők.

Koronás fák:			Pyramis (gulaalaku) fák:		
a korona átmérője:	törzsmagasság korona nélkül:	ár páronkint:	a fák magassága:	ár páronkint:	
65-70 centiméter	120 centiméter	forint 16-18	160-180 centiméter	forint 20	
75-80 " "	110-115 " "	" 20-22	200-210 " "	" 22-25	
80 " "	120 " "	" 24-28	230-240 " "	" 35-40	
85 " "	120 " "	" 30			
100-110 " "	115 " "	" 50			

Császárfürdő
 BUDAPESTEN 9375
 téli és nyári gyógyhely.

Alapítva 1878.
 A legmodernebb iszapfürdőkkel és legmodernebb iszapfürdőkkel.
 Képes árjegyzék kivanatra.
Seffer Antal
 ipartelepe és angol sportjátékok gyári raktára
 Budapest, Károly-utca, hetszám 12 (Központi városrész épület.)
 Fügő-ágyak, Fehér ruhamentő-kövek, Lohalok, Zsok, Halk, Hamnyágyak, Ponyvák.

FÖLDES-féle MARGIT-CRÈME
 gyorsan és biztosan ható szer seplő, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. Rögton hat.
 Zsíraltan. Ártalmatlan. Kapható mindenütt.
 Ára 1 korona.
 Készíti: **Gutori FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész Aradon.
 Főraktár: **Török József** gyógytárban Budapesten. A közönség megtevését ezülv. utazatokról óvakodjunk.

Budapesti csoda.

Lichtmann Sándor posztó kiviteli osztálya (Budapest, VI., Teréz-körút 4/V. szám) teremtette meg ezt a budapesti csodát, melyet a közlemény címéül használunk. Megteremtette pedig azzal, hogy az üzletvilágban eddig még nem létezett árban, 3 frt 50 krért szétküld az ország bármely részébe, utánvételt egy teljes férfi-öltönyre elegendő 3 méter jó tartós cheviott szövétet szürke, barna, drapp, zöld, fekete és sötétkék színben és 5 frt — krért finom fekete vagy sötétkék sima posztót, vagy barna, fekete és sötétkék kammarn szövétet. Ez a hallatlan olcsó ár méltán megérdemli a Budapesti csoda címet, mert a csehhez érkező számtalan elismerő levél fényesen igazolja azt, hogy a vevőközönség meg van elégedve a szövétet jó minőségével. Ajánljuk tehát a nagy közönségnek, hogy minél sürgősebben rendeljen meg ezen szövete kból néhány öltönyre való, mert ilyen olcsó árban csak rövid ideig szállít a nevezett cég a fent említett szövetekeket. Mintákat a nagy számban érkező megrendelésekre való tekintettel a cég nem küldhet.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

MAGYAR REMEKIRÓK

55 KÖTET

SHAKSPERE ÖSSZES SZINMŰVEI

6 KÖTET

ÁRUK EGYÜTT: 240 KORONA

KÜLÖN: Magyar Remekirók 220 kor. Shakspere 30 kor.

Az öt kötetből álló első sorozat megjelent.

TARTALMA:
 Arany János munkái I. Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.
 Vörösmarty munkái I. Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.
 Tompa Mihály munkái I. Sajtó alá rendezte Léony József.
 Garay János munkái. Sajtó alá rendezte Ferenczy Zoltán.
 Csiky Gergely szinművei. Sajtó alá rendezte Vadnai Károly.

Minden könyvkereskedésben kapható.

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női hajak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában természet nem mutatja magát pazarlóan. Ennek előnye a higiénés szivesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szelíd módon kényesíthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. Ez szer, mely a főnem párisi higiénévilágban már ismeretes, a **RATIE-FÉLE PIPILES ORIENTALES** használatából áll, mely utóbbak a legújabb párisi orvosok által jónak vannak elismertve és önyielg ama tulajdonságai miatt, hogy a női kebelt fejlesztik és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontudorodásait elsimítják és a kebel idomait egyáltalában diszkrét természetűekévé teszik. Használata abban áll, hogy a táplálékok plasticitását a szükséges mértékig erősítik, mely utóbbak a mellizom megállapodnak. Az egy-egy **J. RATIE, Pharmacia, 5. Passage Verdau, Paris.** Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

Politechnikai Intézet
Friedberg Hesseben
M. Frankfurt mellett.

I. Iparakadémia
gépész-, elektro-, épít., mérnök és építőmest. szim. 6 akad. tanfolyam.

II. Technika
(közép szakiskola) gépész- és elektro-technik. számára 4 tanfolyam.

Programok bérment. Szigorl.-bizotts.

Restitutionsfluid
Kwizdafele Restitutionsfluid

Cs és szab. mosóvíz lovak részére.
1 öveg ára 2 korona 80 fillér. - 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb munkánál elő- és utóerősítő, fizetemenél, inak merevségénél sőt, az időmúlással kiváló munkára képesíti a lovakat. Csak a fenti védjeggyel való. Kapható Auszria - Magyarország valamennyi gyógyszerüzében és gyógyszerkereskedésben.
Főraktár: **Kwizda Ferencz János** kerületi gyógyszerész, Károlykerület, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár lejedelmi udvari szállító.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszer-tára. Király-utca 12 és Andrássy-ut 26.

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindenemű bőrszarusodás, ellen. A hatás-ért jóállás vállaltatik.

SCHWENK L., gyógyszerész
MEIDLING - BÉCS.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellette védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell. - 1 doboz ára 1-20 kor. Vidékre 1-60 kor, előzetes beküldése mellett bérment.

Magyarországi főraktár: 9578
Török József gyógyszer., Budapest, Király-u. 12. Andrássy-út 26.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
TERMÉSZETES
SAVANYU-KUT

Nyári és őszi évad 1902.
Valódi brünni szövetek.

Egy 3.10 m. hosszú frt 2.75, 3.70, 4.80 jó szövetnek, mely teljes férfülönt (kabát, nadrág és mell-lény) ad, ára csak frt 6.- és 6.90 jobb frt 7.75 finom frt 8.65 legfinomabb frt 10.- legeslegfinomabb

Fekete szalonöntnyre való szövet 10 frt, valamint felöltő-szöveteket, turista-loden, legfinomabb kammgarn stb. gyári áron szállít a lelkiismeretesnek és szolidnak elismert posztógyári raktár

SIEGEL-IMHOF Brünnben.
Minták ingyen és bérmentve. Mintaszertírti szállítást kéresek. A magánrendelők előnyei igen nagyok, ha a szöveteket **egyszerre** a fenti czég **gyárhelyén** megrendelik.

Fényképészeti czikkek

készülékek, Kodakok, objectivek és minden e szakmába vágó kellékek legelőkelőbban szerezhetők be

Veszprémi Samu utóda
PEJTSIK KÁROLY
fényképészeti czikkek szak-üzletében,
Budapest, IV., Városm. u. 1.
(Standard-palota, Kosuth Lajos-utca 4. sz. épületében).

Legújabb nagy árjegyzékem, mely részletes utmutatásokat tartalmaz. Kivánatra bérmentve megküldöm. 9475

„Szent Anna“ malátacakek (táp-sütemény).
A legjobb és legízletesebb erőtápszer felnőtteknek, gyermekeknek, egészségeseknek és betegeknek.

Kapható csakis eredeti zárt dobozokban minden nagyobb felszerkeskedésben, dobozonként 1 frt 25 kr-ért.

Főraktár: **Hofmann József** cs. és kir. udv. szállítóud. Budapest, V., **Báthory-u. 8.**
Törv. védve.

26. The English Clothing Company

KOCH TESTVÉREK
Budapest legnagyobb férfi-, fiu- és gyermekruha áruháza

IV. kerület, Károly-körut 26.

Uri mosó öltöny 5-10 frt. | Lúster-kabát 2.50-8 frt.
nadrág 2-3 | öltöny 9-11
Piquetmellény 2-4 | Selyem-ölt. 12.50-20

Fiu mosó térdnadrágok 75 kr. és 1 frt.
Fiu mosó öltönyök 1.50 frttól 3 frt.

Façon Vapeur
Egyszerű és csikós mosó keimből szines gallerral.
3, 4, 5, 6 éves
1.50, 1.75, 2, 2.25 frt.
7, 8, 9, 10 éves
2.40, 3, 3.50, 4 frt.

Façon Vilmos.
Csikós mosó keimből dupla gallerral.
4, 5, 6, 7, 8 évesnek
2 frttól 2 frt 50 kr.-ig.
9, 10, 11, 12 évesnek
3 frttól 3 frt 50 kr.-ig.

Façon Uno.
Csikós vaszonból két gallerral.
1, 2, 3 évesnek
1.30, 2, 2.50 frt.
4, 5, 6 évesnek
2.70, 3, 4 frt.

Kötény különféle színekben, beszegve, kerben és otthoni játszásra.
Hossza 50, 55 cm.
70, 80 kr.
Hossza 60, 65 cm.
90 kr., 1 frt.

Façon Bulgaria.
Mosó-kelme vörös örvél.
2, 3, 4 évesnek
1.80, 2, 2.50 frt.
5, 6 évesnek
2.80, 3 frt.

Bureti.
Selyem öltöny, jól mosható és kellemes viselet.
12 frt 50 kr.

Lawn Tennis.
Csikós kammgarn és schewiottból, különféle szürke és két alapszínekben.
12 forinttól 30 forintig.

Minden darabon a legelőkelőbb szabott ár látható.

Nagy képes árjegyzéket mindenüvé bérmentve küldünk.

Vidékre választékot küldünk.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Ezerem-utca 4.)

26. SZÁM. 1902. BUDAPEST, JUNIUS 29. 49. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt egész évre 24 korona félévire 12 • Vasárnapi Ujság egész évre 16 korona félévire 8 • Politikai Ujdonságok (a Világkronikával) egész évre 10 korona félévire 5 • Külföldi előfizetőknek a postaiilag meghatározott viteldij is csatolandó.

AZ ANGOL KORONÁZÁS.

A MITŐL MÁR régóta tartottak, a mit aggodva adogattak szájról-szájra már hónapok óta, az most bekövetkezett: VII. Edvárd angol király súlyos betegsége miatt el kellett halasztani az e hét utolsó napjaira kitűzött koronázást. Az ünnepi öröm helyett, a melyre készültek, aggodó elszomorodás fogta el az angol népet, a mely hamar felismerte alig másfél év óta uralkodó királyában az uralkodói erényeket, s most remény és félelem váltakozása közben veszi körül beteggyát. A külföldi fejedelmi vendégek, a kik csaknem mind ott voltak már Londonban, a várt fényes ünnepélyek helyett szomorúan kénytelenek hazamenni; a balsors nem engedte, hogy részt vehessenek az angol nemzet örömeiben.

A koronázás elhalasztása a hozzáfűződő érzelmi tényezőkön kívül anyagilag is nagy csapás a londoni népre, a mely az ünnepélyekre s a városba tóduló tömördek idegen fogadására és ellátására, a látványosságokra óriási befektetéseket tett s ezek legnagyobb része most kárba vész. A megilletődés és fájdalom első idejében azonban ezek a szempontok mind háttérbe szorultak a király személye iránti részvét mögött.

A koronázás nagyszerű előkészületei nemcsak a látványosság utáni köznapi vágyon alapultak, — van mélyebb jelentőségük is: a hatvan év óta felhalmozódott és folyton fokozódott nemzeti önérzet, a történelmi hatalom tudata kereste bennük a nyilvánulás módját. Az egész föld kerekénél nincs egy államnak sem olyan fővárosa, mint London, s nincs az egész föld kerekénél nép, melynek nemzeti érzése oly óriási földterületeket foglalja be s mely mégis anynyira ragaszkodnék otthonához, mint az angol. A mi gyarmati gazdagság, uralkodói öntudat, ipari és technikai vívmány Viktória királynő

hosszú uralkodása alatt a szigetbirodalomban felhalmozódott, a mit a nemzet a délafrikai háború kemény megpróbáltatásaiból tanulságul merített, az mind nyilvánulni akart a koronázási ünnep pompájában. A háború által az anyaországhoz szorosabban csatlakozott gyarmatok mind elküldötték az egy-éve tartozás érzésének tanúságul képviselőiket s most az anyaország népével egyesülnek a fájdalom, a részvét és aggodás érzésében.

A koronázással kapcsolatos ünnepélyekre megtettek már minden előkészületet. A főváros máris diszbe öltözve várta a nagy ünnepnapot, mindenütt, a hol a koronázási menet elvonulandó volt, állványok emelkedtek a gyönyörködni és lelkesedni vágyó közönség százezrei számára. A Westminster-templomban megtartották a tulajdonképeni koronázás főpróbáját, a király pedig a Buckingham-palotában látzólag jó egészségben fogadta a külföldi fejedelmi

VIL EDVÁRD KIRÁLY ÉS ALEXANDRA KIRÁLYNÉ A THÉRON ULVE, TELJES ÁLLAMI DÍSZBEN.